MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLÍTICA

Preu: 30 cèntims - Corts Catalanes, 589 - Tel. 11430 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Any VI. Núm. 271 - Barcelona, dijous, 12 d'abril de 1934

La República ja té tres anys

14 D'ABRIL

Un altre any de República

Enguany l'aniversari de la proclamació de la República coincideix amb moments de preocupació per a tots aquells que volen que no sigui un nom sense contingut. Per un moment semblà que el canvi de règim volia dir una renovació. La tasca de les Constituents consistí a projectar i preparar el nou esperit i el nou ordre de coses. Però la gran resistència passiva d'aquest país encara amant de fer les coses amb trampa i sense amoïnar-s'hi gaire, prengué el nom de moviment de dretes. I ara aquestes dretes, triomfants, es lliuren a la tasca de donar al règim actual totes les característiques de l'anterior. Per no deixar-se'n cap, fins i tot els radicals, al dictat dels reaccionaris, han decretat una nova inflació de l'oficialitat dins l'exèrcit, quan un dels èxits de la República naixent i del senyor Azaña consistí a fer impossible un militarisme, a base de suprimir totes les places balderes. Per aquest detall podrem treure fàcilment l'entrellat del conjunt.

El moment, com hem dit, és seriós; no és, però, desesperat. Per una banda encara resta en peu la força republicana de Catalunya. Per l'altra, la victòria de les dretes a la Península, més que una adhesió del país a aquest ideari, significa una protesta contra la situació anterior. Cal no oblidar que la República vingué com una protesta contra el rei i, en general, a Espanya el gran públic mai no vota a favor d'una cosa, sinó en *contra* d'una altra.

L'explicació d'aquest temperament és senzillíssima. Espanya és un país on és molt difícil que mai arreli cap doctrina basada en idees generals. El nostre poble està gairebé incapacitat per entendre-les. Indubtablement, la vella Inquisició, en ofegar totes les heretgies i subjectar els estudiosos, va ofegar l'ànima de tot el poble; la va allunyar, potser per sempre, de la polèmica d'idees, que tothom sap que procedeix de la polèmica religiosa.

Això fa sumament difícil embarcar el país dintre cap provatura del color que sigui: els pocs revolucionaris existents es mouen sempre per motius sentimentals molt tangibles: reaccionen davant d'escenes de cromo de xocolata. La prova està en l'únic moviment de revolta armada que recordem: els fets de l'any 9, amb la crida dels reservistes per a dur-los al Marroc. La República i tot, és molt fàcil que no s'hagués pogut implantar tan ràpidament si no s'hagués produït l'afusellament de Galán i García Hernández. Aquest acte, més ben dit, la seva imatge, revoltà el poble. I de casos com aquest, més o menys importants, en podríem citar una pila.

Per això quan sentim parlar dels perills del marxisme o del feixisme, ens cal somriure una mica. Els *ismes* no tindran cap influència si no es produeix cap escena d'aquestes que mouen sentimentalment el poble. Ara que ja és prou d'estar a la mercè d'un atzar d'aquesta mena.

* * *

Durant l'interval que va de la proclamació de la República a l'actual aniversari, Catalunya s'ha conservat addicta al règim i avui, autònoma, és un dels seus més ferms suports. A Madrid cap republicà de veres no s'amaga de manifestar que l'Estatut de Catalunya és una garantia per a tothom.

Això quant a política general. Dintre del quadro autònom, ens ha calgut apendre l'art de governar-nos, cosa que no és pas feina de quatre dies; sobretot quan hi ha uns tres segles dins els quals quedà estroncada tota tradició de govern.

La dificultat més gran ha consistit a treure el nostre pensament polític de l'esfera purament sentimental. La càrrega d'entusiasme dels primers temps era tal que no deixava pensar ni viure, i, cosa de més transcendència, conviure els uns i els altres catalans que treballaven per la República dintre Catalunya i per Catalunya dintre la República. Amb una facilitat enorme hom passava a personalismes i a faltes de circumspecció que originaren diversos conflictes, ara, pel que sembla, superats.

Dintre aquest darrer any, tot s'ha normalitzat. La nostra terra té l'honor d'ésser el primer lloc de tot el territori de la República on les esquerres s'han unit i han sabut imposar-se d'una manera correcta, sense fer apellacions a cap mena de dictadura ni de feixisme.

* * *

Totes aquestes noves realitats han repercutit damunt de l'esperit catalanista. Avui és molt de moda dir que ha minvat. Nosaltres no en creiem res. Només veiem que s'ha desplaçat perquè ha esdevingut una cosa normal. Això, de moment donà com a resultat una aparent depressió. Desproveït del prestigi de l'oposició i de la protesta, renunciant al to de l'oposició, el catalanisme ha hagut de fer uns grans esforços per adaptar-se a les noves consciències. Però qui volgués jutjar que aquests moments de recolliment signifiquen la desaparició del catalanisme a casa nostra, s'equivoca. Avui, ésser catalanista ja no es demostra solament amb paraules, sinó fent coses, perquè hi ha més tasca per a fer que avinentesa per a rondinar.

* * *

En resum: un any més de República amb un perillós decantament a la dreta i a l'antidemocràcia. Però, com a compensació, una força republicana creixent per tot Catalunya. Per ara l'estabilitat del règim està assegurada i la seva tendència, amb lleugeres separacions del camí, també.

14 d'abril de 1931, a la plaça de Sant Jaume

Els Dijous — Blancs

Gala a les 12'45

En el matx dominical entre la parròquia de la Concepció i l'església de Pompeia, l'un dia guanya la primera i l'altre la segona, però en ple domini de la primavera el temple de la Diagonal ofereix el cent per cent d'avantatges, puix que les toaletes poden desfilar per unes vies més elegants i més assolellades i els Packards i els Rolls hi tenen un marc del tot adequat.

Es una festa per als ulls el seguici remorejant de les noies en tons clars que es deixen caure, a quarts d'una, vora el redós monacal, amb aquella mica d'esperança de donar el cop i traspassar el llindar núbil, ja sigui amb les seves úniques pròpies forces o amb el suport subsidiari d'un confés hirsut.

Els matiners abrics tres-quarts d'Angora fina, els nous estampats llampants, les mitges de xarxa up-to-date, *els escots competidors dels de Marta Eggerth, s'exhibeixen per aquells voltants amb tot llur esclat, indòcils a les recomanacions de comediment i modèstia i victoriosos damunt les pancartes timorates adreçades a la captació del pudor.*

L'entrada a la nau recollidora de les devocions tardanes és una irrupció desconcertant i un bescanvi d'extractes evaporats de les nuques perfumades i de les cabelleres or-platí i atzabeja, evocadores dels espasmes baudelairians:

La langoureuse Asie
et la brûlante Afrique,
tout le monde lointain,
absent, presque défunt
vit dans tes profondeurs,
fôret aromatique!
Comme d'autres esprits
voguent sur la musique,
le mien, ô mon amour!
nage sur ton parfum.
Cheveux bleus, pavillon
de ténèbres tendues,
vous me rendez l'azur
du ciel immense et rond.
Sur les bords duvetés
de vos mèches tordues
je m'enivre ardemment
des senteurs confondues
de l'huile de coco,
du musc et du goudron.

Quan tots els seients estan ocupats i els passadissos laterals sobreïxen de gent dreta, matisada per alguna parella d'enamorats piuladors, entra pel mig, amb aire de petjar un promenoir *i guiant el marit, una casada jove amb les parpelles ensunyades, delatores de no haver-se clos fins a la matinada, rera una incursió pels tocoms meravelloses on s'aprèn el darrer* blues *i el* potin *més picant i fresc.*

El predicador, en un incís, parla de la morigeració en els costums, però hi passa rabent, amb por d'escaldar-se, a cavall de la metàfora.

Delícia del sol que bat a l'exterior! Vint-i-cinc minuts magres, i novament la corrua brillant de dones retocades amb rimmel *i* vermillon *i d'homes endiumenjats envaeix el passeig o guanya la calçada, bo i saltant als vehicles de níquels brunyits.*

—Cloti, fins divendres, doncs, a la Piscina...

—T'immergiràs amb les reines de bellesa?

—Es clar; a veure si amb el contagi...

S.

MIRADOR INDISCRET

La Ràdio ha relliscat

Dissabte darrer al matí, al Palau de la Generalitat, fou imposada solemnialment al popular Toresky, locutor de Ràdio Barcelona, la creu de Beneficència.

Per a celebrar, potser, aquest esdeveniment, una ingènua cançonetista cantà a la tarda, a l'esmentada Ràdio, el cuplet picant de *La reina ha relliscat*:

Remena,
remena, nena...

L'acompanyava d'uns «ai!» que trencaven el cor.

Tot d'una, va parar en sec.

— Senyors radioients — digué la veu d'En Toresky —, la reina ha relliscat i Ràdio Barcelona també. Però no relliscarà mai més!

Què havia passat?

Havia passat que, des de la segona estrofa del cuplet, el telèfon de Ràdio Barcelona començà a abocar queixes dels radioients.

Ensaimades per al Sr. Toresky

Dies abans, el senyor Toresky havia estat interrogat pel Míliu respecte d'unes ensaïmades que li havien tramès de Mallorca.

—Ui! — contestà el senyor Toresky —. Ja estan menjades i... digerides.

Els punts suspensius els subratllà amb una mitja rialla.

Cap radioient no va protestar, aquell dia.

Valia la pena de fer-ho! La contesta no era picant com el cuplet de *La reina ha relliscat*, però feia molt mala olor.

Molt espiritual

L'espiritualitat de Ràdio Barcelona es posa de manifest, sobretot, en les converses del senyor Montero amb la senyora Xatart.

Parlaven, fa poc, de les festes que tingueren lloc a València amb motiu del trasllat de les despulles de Blasco Ibàñez.

La senyora Xatart, en lloc de dir Blasco Ibáñez, digué Vasco de Gama.

—Vasco de Gama? — féu En Montero.

—Sí; aquell novellista que va escriure *Los cuatro juanitos de la Sicalipsis*...

Així, un quart d'hora.

Tampoc va protestar ningú.

Amenaces, no!

Domènec de Bellmunt, el conegut publicista, apella al recurs de la ràdio sempre que té en curs d'organització algun ball o festival.

Per què, per estalviar-se molèsties, no impressiona un disc de propaganda, tal com ho fan la sastreria Casarramona, els productes de bellesa Risler i la casa de paraigües de Pius Rubert Laporta?

Fem aquesta observació perquè el senyor Bellmunt diu sempre el mateix.

Les seves consideracions són, cada vegada, a base del remordiment.

Només hi fa unes lleugeres variacions:

—Serà un pes que no us el treureu mai més del damunt — manifestà per Santa Llúcia.

L'altra tarda, exaltant el ball de les festes de Primavera, digué:

—Si no hi aneu, tindreu un rau-rau al cor que us durarà tota la vida.

Qualsevol dia amenaçarà amb les penes de l'infern.

Nosaltes, però, continuarem preferint el pes del remordiment, el rau-rau i, si convé, les penes de l'infern.

Un incògnit que es trenca

L'actriu anglesa Gertrude Lawrence arribà diumenge passat de rigorós incògnit. Venia de Mallorca i sortia l'endemà cap a Londres.

L'acompanyava el noi Douglas Fairbanks, el qual, segons sembla, n'està enamoradíssim.

—Que ningú sàpiga que Miss Lawrence ha arribat; que ningú sàpiga que va amb mi — pregà Douglas junior en saltar del vaixell —. No vull més històries...!

En ésser a l'hotel, la primera cosa que li digueren a Miss Lawrence fou que el destre Lalanda pensava brindar-li, a la tarda, un toro a la Monumental.

Això, a Miss Lawrence i al noi Douglas els féu molta ilusió.

Tanta, que Miss Lawrence renuncià a l'incògnit.

Després, tot era preguntar, amb una mena d'alegria infantil:

—Ho portaran els diaris? Ho telegrafiaran a Londres, els corresponsals?

Eeeep!...

A la nit, la parella Lawrence-Douglas junior anà al café-concert Sevilla.

A miss Lawrence la varen distreure molt les artistes, però sobretot, la divertiren extraordinàriament les intervencions del públic.

Per exemple:

En un cuplet titulat *Barrio andaluz*, l'artista Carmen Palacios es passeja, al compàs d'un pas-doble, per l'escena, i en el moment d'arribar als bastidors i tombar, marca una postura flamenca que la concurrència subratlla amb un:

—Eeeeep...!

Gertrude Lawrence va trobar aquesta exclamació de primera.

En repetir-se el cuplet, no pogué ja contenir-se i corejà també, amb el públic:

—Eeeeep...!

Les aparences enganyen

El dilluns a l'estació, poc abans de la sortida del tren, Gertrude Lawrence es deturà a un quiosc de periòdics. Volia emportar-se'n alguna publicació típica de Barcelona. Una mena de record, com si diguéssim.

Primer, adquirí unes postals.

—Té, mira: un Douglas Fairbanks senior! — exclamà rient, tot donant una de les postals a Douglas fill.

Era la foto de José Crespo...

Després, fullejà les revistes.

—Em quedaré aquesta — digué, assenyalant-ne una a la portada de la qual hi havia unes dones nues —. Deu ésser una revista d'espectacles de Paral·lel.

La revista en qüestió era *Pentalfa*, òrgan dels nudistes i naturistes.

Al millor, a dins hi havia el retrat del poeta Viura!

Les causes justes

A una de les darreres sessions plenàries de l'Ajuntament, el conseller regionalista senyor Roda i Ventura interpel·là el conseller de Beneficència senyor Cortès respecte de la supressió de tres places de dentistes municipals.

El senyor Cortès esgrimí abundants i explícits arguments per a justificar la supressió. Estigué tan eloqüent, que el senyor Roda i Ventura hagué de reconèixer-li que tenia tota la raó.

Després del debat, el senyor Cortès comentava:

—El que jo voldria saber, és qui i per què les ha suprimit, aquestes tres places!

La batalla del 14 de juliol

Quin escriptor farà ací — com Paul Morand a França — la novella satírica del nostre petit món cinematogràfic?

De material no n'hi faltarà.

Tindrà tants personatges pintorescos com vulgui.

Un d'ells, aquell director de films *nacionales*, conegut ja dels nostres lectors, que creu que d'un caball se'n diu, en castellà, *cabajo* (pronuncii's la jota com en català).

Es parlava un dia, davant d'aqueix director, del film de René Clair *14 de Juliol*.

—Ah, sí! La batalla aquella... — comentà el nostre home, fent-se l'assabentat.

Hitler dóna alegries

El director i propietari d'aquell setmanari antifeixista hispano-alemany, anomenat *Der Antifaschist*, que fa uns mesos sortia a Barcelona, senyor Lluís Stautz, aquests dies està que no s'hi veu de content. Quan troba un seu amic o simplement conegut, després de saludar-lo, li diu en el seu castellà balbucient:

—*Amigo mío, debe usted hacerme objeto de sus congratulaciones....*

I tot seguit mostra un periòdic berlinès en el qual hi ha la llista d'una quarantena de noms, ciutadans alemanys, els quals han estat privats de llur nacionalitat pel règim nazi.

No cal dir que la seva satisfacció prové del fet de veure inclòs el seu nom en aquesta llista, entre els noms de la qual — fa remarcar joiosament el senyor Stautz—figuren gent conegudíssima i sobretot el del professor Einstein.

La vocació

La Veu del Vespre del divendres passat, ilustrant un article d'Adrià Gual titulat *Velocitats*, inseria un dibuix de tall vuitcentista i d'estil modernista, en el qual es veia una dama al costat d'una bicicleta i entremig d'unes artístiques lletres que deien «Cosmòpolis» i «Cyclos».

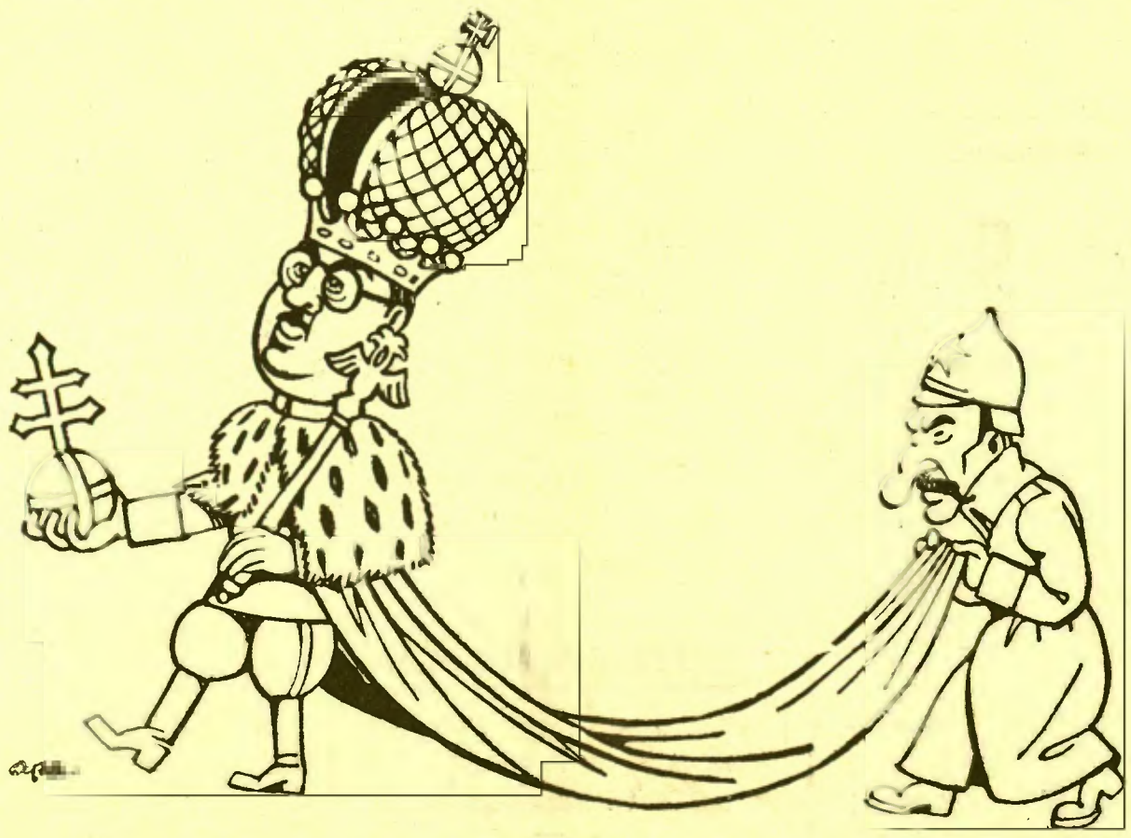

Convençut del fracàs dels Soviets per la conferència donada a Madrid pel Sr. Tallada, Stalin decideix abandonar el comunisme i nomenar el Sr. Tallada tsar de totes les Rússies.

A sota d'aquest dibuix, hi havia aquests mots: «Reproducció d'un cartell anunciador d'una marca catalana, original de l'articulista».

Feia temps que més d'un bon ciutadà barceloní barrinava sobre què podia ésser la veritable vocació d'Adrià Gual, per haver-se adonat, naturalment, que el Senyor no l'havia pas cridat pels camins del teatre. Ara, l'esmentat enunciat ens l'ha descoberta: «...una marca catalana, original de l'articulista». Es a dir: Adrià Gual havia excellit creant originals marques de bicicletes.

O això, o pluviòleg.

Sitgetana

El pintor Mas i Fontdevila, company de joventut de Miquel Utrillo, passava molts dies de l'any a Sitges, on tenia casa parada. La vella amistat que unia ambdós no s'estronca mai, i ara, a Sitges es mantenia fresca com una rosa perquè quan no hi havia pretextos per a xerrar plegats, n'hi havia per a callar a l'unísson; silencis perfectament acordats com sol passar sempre entre velles amistats. I aquesta era vella; els dos sitgetans d'adopció havien ja passat la setantena. Aquests silencis, naturalment taciturns, sobretot per part de Mas i Fontdevila, que estava obsessionat amb la idea de malaltia o de mort, alternaven de vegades amb aquests temes parlats, més aviat descoratjadors. Pocs mesos abans de morir els dos grans homes, Mas i Fontdevila havia tingut ocasió de renovar els seus malaveranys a la porta de can Miquel Utrillo. El pintor portava un exemplar del diari *La Vanguardia,* on es llegia, ostensivament, l'esquela mortuòria del marquès de Moy.

—...Ja ho veus —deia amb veu ofegada Mas i Fontdevila—; el marquès de Moy també hi ha petat... i *a la edad de 71 años...*!

—I bé, home, no t'hi encaparris —respongué Utrillo, sempre comprensiu i oportú—; tu no ets pas marquès!

A la cua, no!

La gentil sopran Maria Espinalt — de la qual fa unes setmanes reportàvem unes anècdotes que ens deien com és de franc i espontani el seu caràcter —, fa pocs dies que va marxar a Milà. Hi anà disposada a passar-hi una temporada estudiant a la Scala, la seu del cant.

Els seus amics, però, van estranyar-se que al cap d'uns quinze dies ja es tornés a trobar a Barcelona.

—I, doncs, com és que ja ha tornat?

—Es que volien fer-me perdre el temps —contestà l'artista—. Em volien posar a la cua de tots els que havien de provar, una cua llarguíssima... I, francament, crec jo que després d'haver estat *vedette* en el Liceu de Barcelona, era una mica denigrant. Els vaig engegar a passeig. Ara, si volen res, ja em vindran a trobar!

Un equipatge poc atent

Quan partí a Milà, la simpàtica Maria Espinalt hi anà acompanyada del seu pare. L'Agència Cook els tragué els passatges. Arribaren a l'estació de França carregats de maletes. Pujaren al tren...

Ja a terme, esperaren inútilment que arribés el seu equipatge. No venia. Al cap de dos dies, telegrafiaren a l'Agència Cook preguntant.

Aquesta Agència els el trameté tot seguit, després d'haver indagat que les maletes foren deixades oblidades al peu de l'estrep del cotxe i recollides per un empleat de l'estació.

La jove cantatriu es pensava, segons deia després tot contant el fet, que com que el seu nom ja constava en l'equipatge, les maletes ja haurien també arribat...

CAMISERIA FITÓ BARCELONA

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Les vint-i-quatre hores dels llibres de Santa Madrona

L'home dels llibres vells dels barracons de Santa Madrona irradia entorn seu tota la tristesa, tot l'emperesiment i tot aquell deix de resignació filosòfica de la vida d'aquells bidells de l'Institut i del Museu que romanen asseguts al peu de l'entrada de l'aula, mig caparrejant, becainosos, mentre la porta s'obre i tanca. En els temps del nostre batxillerat en coneguérem molts amb la mateixa figura, la mateixa misèria i el mateix trist anar tirant. I el mateix empolsament per sempre i llavors és quan per un camí o altre, curt o llarg, planer o accidentat, el volum farà cap al Portal de Santa Madrona, lliscant sempre avall, fatalment, d'una manera irremeiable, entremig de les biblioteques de segona mà dels magatzemers de paper imprès...

A quarts de deu molts han obert. Altres, però, no obriran fins a la tarda. Un d'ells acaba d'instal·lar els darrers volums a la davantera. Un noi d'uns disset anys, un estudiant, un desesperat, s'acosta i presenta un gros llibre que ha desembolicat curosament:

—Quant en doneu?

L'home del barracó abans de dir el preu comença, rutinariament, a desvaloritzar la mercaderia. Es tracta del volum III de la *Història Nacional de Catalunya* de Rovira i Virgili.

—Què voleu que en faci d'aquest llibre?

El noi es desconcerta i protesta:

—Que no sabeu que aquest sol volum ja val quaranta pessetes?

L'home de la barraca s'arronça d'espatlles i li respon:

—Si en voleu cinc pessetes, deixeu-lo; si no, ja el podeu embolicar altra vegada...

El noi dubta i fa un darrer esforç cercant en la forma la revalorització del fons:

—Es un llibre nou de trinca, que no ho veieu...?

El comprador fa una ganyota i tanca totes les sortides:

—Es un llibre que no es demana. El volum que té venda és el IV...

Ben entès que si hom li porta el IV dirà que és el III que li interessa.

Malgrat tots els menyspreus al llibre intelligent i valuós, quan un d'aquests caurà a les mans de l'home que compra llibres per revendre, el separarà i guardarà a part per a vendes especials a domicili per mitjà d'un corredor, o en llocs on el pagaran a bon preu encara.

La pols, el sol i la serena solament amanyaguen les cobertes policromades estil Sopena, Maucci i Tasso i les dels editors madrilenys tan amants de la coloraina barroera i de la taca de color com a estri per fer lectors. El llibre bo té, en les barraques de Santa Madrona, un reconet especial a l'abric de la intempèrie...

Les barraques tenen el seu recó de les meravelles. Llibres que els dits encuriosits de la plebs marcirien aviat i els quals poden produir un benefici interessant o immediat. El recó de les meravelles està envoltat d'uns murs formats per uns toms gegantins de la *Divina Comedia, Orlando furioso, El Paraíso perdido,* Històries Naturals, Atlas de Geografia i Enciclopèdies variades amb unes quantes dotzenes de *Miserables* de Victor Hugo i de *Mosqueters* del pare Dumas esgrogueïts fins i tot per damunt les cobertes i corcats per l'ús i el temps. Les parets, doncs, són la vella guàrdia d'aquest fons de reserva del marxant. Al mig hi ha un tauló damunt del qual esperen destí tots els volums arreplegats al vol que encara poden explotar-se amb bon profit... Un Stendhal, *Del Amor,* en prou bon estat per demanar-ne quatre pessetes; dos Premis Crexells regalimant d'actualitat: *Vida Privada* un xic espellofat i *Valentina*; *Las Obras de la Sublime escritora del Amor Divino Sor Teresa de Jesús María, Carmelita descalza,* en un volum; *L'Estudiant i la Pubilla* i *El Comte Arnau...*; unes quantes obres en bon estat editades per Mundo Latino i Renacimiento de Madrid a base de ninots acolorits a la coberta, sempre vendibles per les terrasses dels cafès entre certa clientela lectora habitual de *Crónica* i *Estampa*; un diccionari en impecable estat d'higiene i conservació: l'obra de Pompeu Fabra, per unes quaranta-cinc pessetes. Un *Pallas* també ben conservat i *El divino impaciente,* un èxit de circumstàncies, per duplicat, un volum dels quals no ha estat tan sols desfullat...

«El vellet de la barba nevada treu la música al sol»

Al recó de les meravelles hi ha de tot, fins algú hi té telèfon...

Una d'aquestes barraques està dedicada especialment al llibre de música. Allà hi trobareu, entre velles partitures i biografies dels genis musicals, un vellet de barba nevada assegut en una cadira patriarcal i alguna vella relíquia tals com un faristol esprimatxat i un *Stradivarius* ronyós procedent d'un *bal musette,* darrera etapa d'una vida dissortada.

A migdia, l'home de Santa Madrona rep la visita de la muller o de la filla, les quals en una cistelleta li porten el dinar calent. El patró menja una escudella molt espessa servida dintre un pot mentre la dona o la noia se'l contemplen, i de tant en tant un possible client passa. De vegades algú s'atura, pren un llibre i en demana el preu. Llavors l'home de la barraca, sense distreure la seva atenció a l'escudella, ni alentir el va i ve de la cullera dels llavis al pot, respon, al mateix temps que dóna una llambregada ràpida al llibre que hom li mostra:

—Pela...!

El comprador és un obrer dels molls. Té un llibre a la mà, *Los Credos Libertadores,* il·lustrat amb una falç i un martell corprenedors que tapen tota la coberta. L'home dels molls ha pagat la pesseta i se n'ha anat tot ficant-lo a la butxaca. Després a casa seva, un cop haurà sopat, procurarà llegir-lo i assimilar-lo fins que, rendit per la son i amb el cap espès, s'adormirà damunt dels braços plegats, sobre la taula, al costat d'un porró a mig buidar i davant dels *Credos Libertadores* oberts en la primera plana...

Migdia a Santa Madrona sota l'escalf del sol és l'hora de literatura proletària. Tot el paperam escrit que soluciona la lluita de classes té una gran sortida en aquesta hora. Tota la literatura de cara al carrer de títols ressonants i més o menys socials, comença a vendre-s'hi... *De Jaca a Sallent, Al servicio del Pueblo, Qué es Socialismo, Colectivismo, Sindicalismo, Comunismo, Bolchevismo, Espartaquismo, Menchevismo, Reformismo, Cooperativismo, Solidarismo, Anarquismo...*! Hora de literatura transcendent i melodramàtica editada per Maucci i els de la seva escola... *¿Quién fué Jesucristo?* i d'autors no pas menys transcendentals com el baró de Holbach...

Mitja tarda. Allau de gent bigarrada que cerquen i troben les coses més diferents i oposades. Un bohemi se'n duu *Del Born al Plata* de Rossinyol. Un intellectual carrega amb un volum ben relligat de *La Revista* de 1926 amb un índex considerable on figuren Crexells, Joaquim Folguera, Soldevila, Puig i Ferreter, Guerau de Liost i d'altres. Tot plegat per catorze rals... Un menestral, bon pare de família, s'acosta al taulell i amb mà decidida pren un llibret tot esperançador: *Cómo se cura el estreñimiento y la diarrea.* Per ell, sens dubte, es tracta d'una troballa sense parió. Un artiller, atret pel cromo de sang i fetge de la coberta, compra una obra de Gorki per a la seva promesa.

Una edició madrilenya de *Por la Concordia* de Cambó, naufraga enmig d'un oceà de novelles setmanals, de contes de Calleja i de fullets de literatura detectivesca a trenta cèntims.

Més tard, quan la nit cau i el barri pren aquell polsim tèrbol que li ha donat fama, les barraques s'il·luminen amb una llum esblaimada d'agonia d'acetilèn, la qual envermelleix una corrua de gent que passa i hi fa el nas sense entretenir-se gaire; que fulleja, ací i allà, algun petit llibret de presència insignificant. L'hora de la literatura higiènico-venèria ha arribat. Molta *Higiene Sexual.* Moltes *Físiques de l'Amor.* Molt d'*El Instinto Sexual...* Llibres de l'hora del capvespre a Santa Madrona.

Els bustos greus i severíssims d'Esculapi i Hipòcrates, vistos a través de la fantasia d'un dibuixant de cromos de tauletes de xocolata d'aquells que historiaren la guerra del Rif per a la casa Juncosa, encapçalen i enquadren una obra d'una importància cabdal segons el títol: *La Calipedia Moderna. Conocimientos para la vida privada.*

Allò de *Los Misterios de la Inquisición* corre de mà en mà i és fullejat amb interès per certa classe de públic en el qual els soldats de les Drassanes són majoria. Aquell soterrani de claustre, lúgubre, de les cobertes, gravat terrorífic on uns frares, rodejats de torxes enceses, rosteixen a l'ast una dona tota nueta, és un imant per als encuriosits passants d'aquesta hora del capvespre.

Entre tanta calipèdia i tanta literatura de lacais, una absència, sortosament, es remarca. La del llibre català. El nostre llibre no abunda en aquests llocs de llibres rebutjats. El lector de llibres catalans no es desprèn tan fàcilment dels seus amics. La qualitat, la finesa, l'estilització, el gust dels nostres impressors, dels nostres editors, ressalta i brilla amb unes arestes prou fines i vives perquè hom s'adoni sense esforç de tots els pocs i cada un dels que hi ha entre tanta paperassa impresa encapçalada amb grollera coloraina. Llavors ens adonem que l'art d'imprimir llibres és un art ben català. Cada cop que en veiem sotsobrar un en aquesta mena d'apocalipsi literària de Santa Madrona, no podem menys que rescatar-lo.

Quan mitja nit s'atansa, les barraques tancades projecten sobre l'empedrat humit i tortuós de les Drassanes una taca bruna. A dintre, com en el somni del fabricant de nines, en el recó de les meravelles una pantomima comença. Els mil i un personatges escampats pel fullam de les prestatgeries, premsats dintre d'aquell atapeiment de volums arrenglerats senten la fressa del barri que els envolta i prenen nova vida. Es llavors que l'atribulada Valentina surt del braç del Comte Arnau i junt amb els frares de la Inquisició, la Dama de les Camèlies, la família Lloberola i els quatre Mosqueters obren la dansa i ballen uns rigodons amb música de Mozart, mentre Orlando Furioso grata l'estradivàrius i el Divino Impaciente, esverat, damunt un empostissat de Calipèdies i Credos Libertadores, aixeca les mans enlaire i posa els ulls en blanc mentre per la banda de fora un ca vagabund s'apropa zigzaguejant a les tanques de fusta i discretament aixeca la pota del darrera...

J. E. BARTRINA

«El reconet de les meravelles... Una vella relíquia»

Camiseria F. VEHILS VIDAL
32, Avinguda Portal de l'Angel, 34
7, Plaça de la Universitat, 7

LA MILLOR COL·LECCIÓ DE CAMISES FETES
Camises popelín, colls i punys . . . . a 7 Ptes.
Camises zèfir, colls i punys . . . . . a 9 Ptes.
Camises popelín extra, colls i punys . . a 12 Ptes.
Camises seda artificial, colls i punys . . a 18 Ptes.
SEMPRE VEHILS VIDAL

Viatges Marsans, S. A.
Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Lliura: Bitllets de ferrocarril i Passatges marítims i aeris; els Bitllets quilomètrics espanyols, a l'acte, facilitant ensems al client la fotografia necessària.

Reserva: Seients en els trens ràpids, Places en Pullmans i cotxes-llits, Habitacions en els millors hotels, Autocars per a gran turisme.

Organitza: **també:** Viatges individuals a **preu fet,** Excursions, Peregrinacions, Congressos, Creuers i molt especialment

Viatges de noces: a Roma utilitzant els bitllets reduïts del **70 %** que com Agència emissora dels ferrocarrils de l'Estat Italià lliura a l'acte a tot client al qual interessin.

GUTEMBERG, S. A.
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze Tintes i Utillatge per les
Arts Gràfiques
Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

CODORNÍU

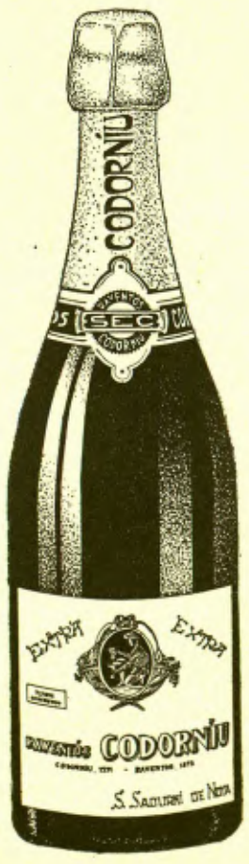

PAIS VALENCIA

La muixaranga d'Algemesí

Era un dia de festa... Els carrers de la ciutat de València eren plens d'una gentada policroma i bellugadissa... De sòbte, aquella gentada que anava fent el seu camí sota la llum esplèndida del sol, es va concentrar al voltant d'alguna cosa...

— Què és? — va demanar algú.

— La muixaranga d'Algemesí — contestà una d'aquestes persones amatents a lluir tothora l'erudició que posseeixen.

I era la muixaranga d'Algemesí...

Però... què és la muixaranga d'Algemesí...?

Tot seguit es veu que s'assembla extraordinàriament a les colles dels Castellers de Valls, més sovint anomenats Xiquets de Valls. I seria curiós cercar les relacions que uneixen uns i altres...

Mentrestant, havem anat a parlar de la muixaranga d'Algemesí amb Maximilià Thous, conservador del Museu d'Etnografia i Folklore de València, gran coneixedor dels costums valencians i que, a més a més, ha dut a la capital aquestes manifestacions populars que gairebé anaven desapareixent en la ruralia. El senyor Thous, amabilíssimament, ens facilita nombroses dades.

— La paraula muixaranga — ens diu — és senzillament una deformació de la paraula moixiganga...

— Orígens?

— La muixaranga d'Algemesí potser va començar simulant l'escalament de muralles. Els seus components, anomenats *muixarangueros*, són més bé atletes que dansants i solen dur unes atxes de vent amb les quals, més que illuminar les torres o castells que fan, molesten tot el que poden, aplicant-les, per exemple, a la roba dels companys, que deixen bruta, socarrimada i plena de cera... I no solament a la roba dels companys... Les autoritats d'Algemesí han hagut d'ordenar més d'un cop que els *muixarangueros* es posin en lloc visible un número que serveixi per a distingir-los i aplicar-los un correctiu. Però parlàvem dels orígens, no? Crec que la muixaranga, en el seu estat actual, no va més lluny del segle XVII. Açò pel que es refereix a l'espectacle. Quant a la indumentària, ha sofert canvis radicals, més per conveniències de les guarda-robes proveïdores que per la voluntat dels executants. Enguany anaven amb pantaló vermell, faixa, camisa blanca i boina.

— Sí: una barreja de Xiquets de Valls i pelotaris...

— Abans anaven vestits de foll... I la muixiranga era anomenada per alguns *el ball dels locos*... Naturalment, el vestit de foll era convencional: pantaló i brasu fets amb una forta tela de matalàs a ratlles i, al cap, un barret amb unes grans orelles... Aquella tela tan forta era excellent per a la mena d'exercicis que fan els *muixirangueros*... Estic convençut que aquest diguem-ne uniforme fou una conseqüència de la popularitat assolida per la sarsuela *Jugar con fuego*. I em referma en aquest convenciment el fet que el cap de colla, mestre de la dansa o *pare dels locos* duu sabatilles, mitges, calces curtes, casaca i tricorni vorejat d'ermini com el marquès de Caravaca que surt en aquella sarsuela.

— Combinacions?

— Són molt variades. La base sempre és sòlida; el nen que remata les construccions (o sigui l'*enxaneta* de Valls) no ha d'ésser propens a marejar-se... L'home que el sosté és anomenat *el Calça*, probable corrupció de *el que alça*... Hi ha altres dos personatges que no formen part de les construccions, que es limiten a demanar la contribució voluntària dels espectadors i als quals s'anomena *els botargues*.

La muixaranga davant de l'Ajuntament de València

— Què més?

— Entre construcció i construcció hi ha una estranya desfilada en la qual els trentados *muixarangueros* (són trenta-dos) formen en dues files paral·leles i les vuit parelles de cada extrem es separen en fila índia traçant una voluta o rotlle a pas rítmic, pausat i llarg, duent les mans juntes, baixes, a cada costat de la cintura fins a retornar al punt de partida. Es una cerimònia que fan molt seriosament i el significat de la qual no puc explicar-me... Un altre element de la muixaranga el constitueix la música, formada pel tabalet i la dolçaina.

»Encara resta alguna dada, menys interessant. Però una cosa que no vull ometre és el nom dels darrers mestres i animadors de la muixaranga, que han estat Quico el Barber i el Pare Sant, no el de Roma, sinó un altre que vivia a Algemesí i que ja

— Moltes gràcies, senyor Thous.

Com pot veure el lector, aquest agraïment està plenament justificat. La informació és abundosa. Ara, les persones tècniques en aquestes coses poden anar fent les comparacions que calgui fer...

ALMELA I VIVES

Mirant a fora

Comparació esportiva

Un membre molt assidu de la Comissió Stavisky en treia aquesta impressió:

—No m'he deixat perdre ni una sola sessió, i cada dia estic més indecís. Tinc la sensació d'assistir a un partit de rugby. Tot de senyors que es passen la pilota a una velocitat boja, com si els cremés els dits. I el que és més curiós, és que ningú no vol tirar-la al gol.

El dictador amb una excepció

El coronel Cooper, l'enginyer americà que ha dirigit la construcció de la presa d'aigües de Dnieprostroi, ha contat a un periodista anglès (o almenys aquest la refereix) l'anècdota següent:

Un dia que Stalin i Cooper dinaven junts, eren servits per una noia russa que es limitava a deixar els plats sobre la taula i se n'anava, de manera que Stalin mateix havia de passar els plats al seu invitat.

Mentre prenien cafè, Stalin digué a Cooper:

—Ja heu vist què fa aquesta noia. Doncs fa tres anys que dura. Tot el món es pensa que sóc el dictador de cent milions de persones i, ja ho veieu, no puc treure res d'aquesta noia. Estudia per a obtenir un diploma universitari i creu que una dona cultivada no pot rebaixar-se a servir un home, sigui qui sigui.

Periodistes al pas de l'oca

A Alemanya hi ha la moda dels camps: camps de concentració, camps de treball, etc. Diuen que fins hi ha, prop de Berlin, un camp de futurs magistrats i, a Wiesbaden, un camp de futurs periodistes. Per a aquest darrer, hom reclutarà dos-cents cinquanta xicots entre els estudiants, les joventuts hitlerianes, els camps de treball, etc. I se'ls donarà una educació de la qual no serà exclosa, naturalment, l'ensenyança de la doctrina nacional-socialista ni l'entrenament físic. Potser també se'ls ensenyarà a escriure.

«Mein Kampf»

Fins el 4 de juny no es sabrà si el tribunal del Sena ordena la destrucció de la composició i dels exemplars ja impresos de la traducció francesa del llibre famós de Hitler, Mein Kampf. *Per ara, tot, composició i exemplars, ha estat confiscat a demanda, com explicàvem, de l'editor alemany del llibre, perquè el seu autor no havia donat permís per a la publicació en francès.*

En canvi, per a la traducció italiana, el propi Hitler ha escrit un pròleg...

Historieta vienesa

Dos vienesos es troben pel carrer.

—Ja saps la notícia?—diu un —. La policia acaba de descobrir un atemptat que es preparava contra Dollfuss.

—Què dius ara? Com ha anat?

—Mira, que la policia ha trobat una ratera davant de la porta de la cancelleria.

UNS GERMANS DEL CATALA

La renaixença reto-romana

Els cimals dels Alps de la Suïssa Oriental, presidits per la Bernina (4.052 m.), formen les altes valls del Rin i de l'In (Engadina, Surselva, etc.). Aquestes valls són el bressol i el refugi de la que fou un dia ufanosa raça rètica.

Ignorada dels països llatins i poc coneguda àdhuc pels suïssos mateixos, la Rècia té per als catalans un interès major que per a qualsevol altre país, excepció feta de Suïssa. En efecte, la raça i la llengua reto-romanes són germanes bessones del català.

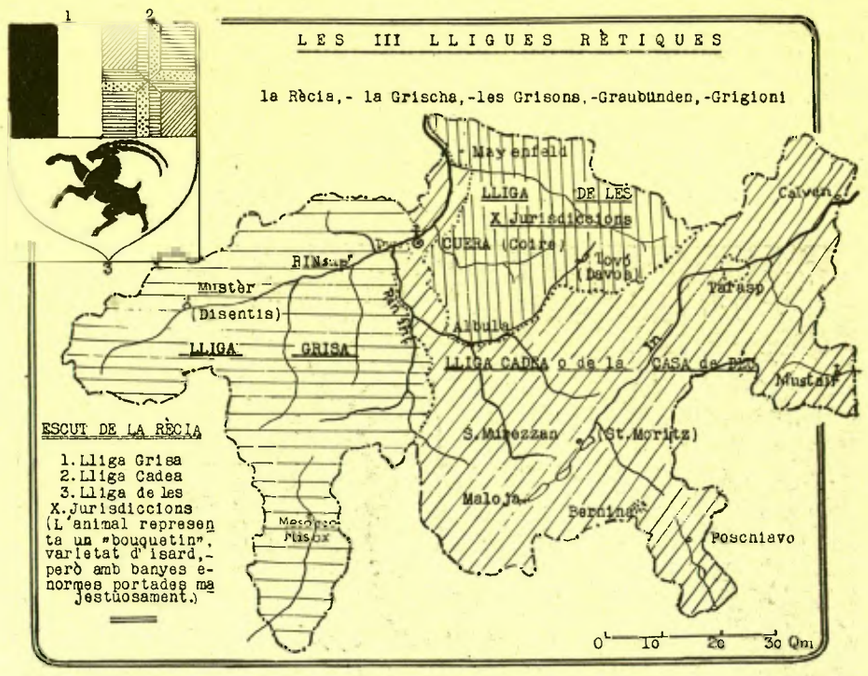

Mapa històric de la Rècia

La llengua rètica tingué com el català, una època florida a l'Edat mitjana; els seus dominis s'estenien del Gotard, la Baviera i el Tirol, fins al Cars i l'Adriàtic, comprenent per tant tota la Suïssa Oriental, l'Alt i el Baix Tirol i tot el Friül. Vingué després la decadència: les invasions, les guerres, les lluites aferrissades de la Reforma. Més modernament, la llengua rètica ha sofert la invasió pacífica, però, més perillosa, de les seves formidables veïnes, Germània al Nord i Itàlia al Sud. Per sort, el renaixament no es fa esperar. Aquest s'inicia a principis del segle XIX i no solament salva la llengua rètica de la seva total desaparició, sinó que, gràcies a l'esforç tenaç dels literats i dels erudits, el reto-romà es col·loca al nivell de les altres llengües neollatines, germanes seves.

Mai, en la història d'un poble o d'una raça, no s'han acumulat tants i tan poderosos factors adversos a la seva existència com en el cas del poble reto-romà. I malgrat això, avui veiem com, reduït i tot a una petita minoria, esclafat gairebé pels seus poderosos i absorbents veïns, el patriotisme i la ferma voluntat dels seus fills, amorosament sostinguts pel govern federal suís, han retornat al reto-romà l'esplendor dels temps passats. Cap altra llengua renascuda no pot donar proves d'una resistència i d'una perennitat semblants.

Però abans de parlar — cosa que farem un altre dia — de la literatura reto-romana, diguem alguna cosa de la història de Rècia.

Fins el segle V la Rècia depenia de Roma amb el nom de Rhaetia prima i Rhaetia secunda o Vindelicia. En 493 passa al poder dels Gots. En 537 al dels francs. El cristianisme data també del segle V (bisbat de Cuera — 453 — i convents de Mustèr i Cazis).

Una família autòctona, els Victorides, dirigí els destins de la Rècia del segle VI al VIII, fruint de la dignitat de *praeses*. Els reis francs merovingis, a l'igual que Carlemany, respectaren les institucions rètiques. En desfer-se l'Imperi carolingi, la Rècia entra a formar part del reialme germànic.

El poder del bisbe de Cuera, anul·lat per Carlemany, reprengué novament importància fins a obtenir el títol de príncep (1170), que conserva fins el segle XIX. L'abat de Mustèr fruïa també de poders temporals, però amb el control del poble. En 1285 existia ja una *Universitas Hominum Disertinensis*, composta dels dos poders.

La població rètica oferia no obstant una resistència sempre creixent a l'extensió del poder dels senyors i del clericat, resistència que era reforçada per la immigració dels Walser (Valè) i del Sud dels Alps.

Remarquem com, ja des d'aquells temps, el poble reto-romà, igual que el català, era gelós de llibertat i essencialment demòcrata: les diverses valls eren dividides en comunitats al cap de les quals hi havia un *mistral*. Aquests *cumins* no són solament característics de la Rècia, sinó de tota l'Helvècia.

L'origen de la independència i de la democràcia suïsses es deu indubtablement a aquestes primitives corporacions que anaren prenent importància política a causa de les guerres, fins a esdevenir les famoses *Landsgemeinde*, subsistents encara avui. Les *Landsgemeinde* no són altra cosa que una assemblea anual del poble sobirà per a rebre compte de la gestió dels governants, votar les lleis a mà alçada i procedir a l'elecció del nou govern i dels funcionaris.

En 1363, Austria, que ja posseïa tot el Tirol i el Vorarlberg, cercà d'anexionar-se la Rècia, instal·lant un bisbe-príncep a la capital: Cuera. Aquest, Peter Gelito, canceller de Carles IV, no tardà a posar-se a les ordres dels ducs d'Austria. En 1360 els austríacs intenten la invasió de la Rècia, però són rebutjats coratjosament pels reto-romans, malgrat la força del nombre: en el coll de Frauentor (Porta de les Dones) calgué la intervenció de les dones per a rebutjar els austríacs i assolir la victòria.

Malgrat aquests fets, el bisbe cedí a Austria el bisbat amb els seus béns i drets per espai de vint anys al preu de 1.000 florins anuals i marxà a residir a la cort austríaca, però els seus súbdits, reunits a Zernez, l'intimaren a retornar al país.

El príncep-bisbe no accedí a aquesta requesta. Totes les seves jurisdiccions i cumins prengueren aleshores una sèrie d'acords i pactes que donaren lloc a la fundació de la Lliga Cadea (en cèltic, església), Lliga o Estat que, junt amb les altres dues lligues rètiques, entrà més tard a formar part de la Confederació dels primitius cantons suïssos.

Per fi vingué un príncep-bisbe partidari de la independència rètica: Hartmann de Werdenberg Sargans, el qual hagué de lluitar durant tot el seu regnat contra Austria i altres prínceps.

En la Rècia occidental, després de no poques vicissituds, senyors i prínceps locals arribaren també a un acord amb llurs vassalls, reconeixent-los el dret d'intervenir en els afers públics. Les lluites que tots ells hagueren de sostenir contra enemics exteriors els portaren a concloure un pacte d'aliança i d'ajuda mútua. S'aliaren a l'abat de Mustèr, Albert de Sax, Ulric de Rhäznis amb tots els seus vassalls i més tard el comte Joan Werdenberg Sargans. (Aquest agrupament, junt amb altres comtes, conclogué una aliança amb el cantó de Glaris — ja federat — en 1400.) D'aquestes successives aliances nasqué la II Lliga Rètica, la Lliga Grisa, fundada a Trun en 1424, sota l'eràble històric, arbre símbol de les llibertats rètiques que subsistí fins l'any 1830, un tany del qual és curosament guardat i viu encara avui.

Finalment al Nord de la Rècia, comtes i senyors en nombre de vuit i més tard de deu, tement la pèrdua de llurs llibertats, s'agruparen en una aliança per formar un nou estat o Lliga, nomenat de les X Jurisdiccions, amb pacte de defensa i ajuda mútua.

Així es constituïren en territori rètic tres Estats federats: La Lliga Cadea, la Lliga Grisa i la Lliga de les X Jurisdiccions. Aquestes tres lligues formaren una mena de super-Estat, puix tenien un origen comú, una mateixa llengua, i una dependència espiritual única: el bisbe de Cuera. Des del segle XV, tot i guardant cada lliga completa llibertat, obraven enfront de l'exterior com un sol estat. Així i tot les tres lligues rètiques no tardaren a ésser constretes a cercar una aliança amb els primers cantons federats helvètics, ells també en lluita ininterrompuda contra el mateix invasor: Austria.

En 1470 Austria pretenia sobirania sobre diverses valls de la Lliga Cadea. La guerra no tardà a esclatar. Benedict Fontana, cap de l'exèrcit rètic a Calven, no dubtà, malgrat el consell dels seus, a atacar les tropes austríaques fortament installades a l'eixida de vall Mustair, prop de Calven. Fontana, al front dels seus homes, es llança a l'assalt de les fortes posicions enemigues, però cau en arribar-hi, no sense excitar i encoratjar els seus a la lluita fins a rebutjar els austríacs. B. Fontana és l'heroi victoriós dels reto-romans. I la batalla de Calven (22 maig de 1499), un dels episodis més importants en la història de la Rècia.

Aquesta curta i victoriosa guerra de Suabe no aportà als reto-romans cap augment de territori. Ni als suïssos confederats tampoc. Però consagrà definitivament llur independència de la Lliga de les X Jurisdiccions i la seva aliança amb les altres dues Lligues o Estats rètics. I cronològicament l'aliança de les III Lligues amb els Confederats suïssos, havent rebut el bateig de foc en una victòria mancomunada, posà un terme a les guerres que des de tants anys sofria la Rècia.

Des d'aquest moment doncs, la història de la Rècia esdevé estretament unida i no forma més que un tot amb la història de Suïssa.

RAMON FORN

EN LA INTIMITAT DEL VOSTRE MENJADOR CAL QUE LA VAIXELLA D'ARGENT SIGUI ENCARA UN REPÒS PER LA MIRADA...

J. ROCA

PASSEIG DE GRÀCIA, 18

és un argenter de qualitat

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

CAMISERIA FITÓ BARCELONA

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu

JAUME I, 11
Telèfon 11655

Un trajo confeccionat de qualitat insuperable sempre

SASTRERIA MODELO

11, Rambla Canaletes, 11

GALETES BIRBA

ELABORADES AMB PRODUCTES NATURALS DEL PIRENEU

SÓN LES MILLORS

EL CINEMA

L'ACTUALITAT

Entre els programes

Si aquesta setmana haguéssim de recomanar una estrena als nostres lectors, no ens hi pensaríem gens: *Krakatoa,* els diríem, sense cap mena de dubte. Heus aquí un documental modèlic, breu, concís, però d'una emoció extraordinària en la seva objectivitat. Parlar-ne no és tasca de la crítica de cinema; per destra que aquesta fos en l'art d'analitzar un film i descobrir-ne la composició secreta.

El film pren el seu nom de l'illa Krakatoa, que aleshores de la catàstrofe sísmica de l'any 1883 va desaparèixer sota les aigües del Pacífic. Situat en l'estret que formen les illes de Sumatra i Java, el volcà, avui, després de la memorable erupció del 20 de maig d'aquell any, resta sota les aigües. Com que el cinema no existia aleshores, hom ha recorregut a la tècnica emprada en els dibuixos animats per a explicar la magnitud i característiques d'aquella catàstrofe sense parió que va modificar sensiblement la geografia d'aquell indret volcànic. Abans d'arribar a aquest fragment, tractat, com hem dit, en forma de diagrames mòbils, el film fa veure, hàbilment muntats, una sèrie de volcans famosos en agitació, i cap espectacle no pot equiparar-se en grandesa al d'aquests torbs de fum, aquestes projeccions de lava incandescent que en precipitar-se pels vessants de la muntanya, ho arrasen tot amb una força que res no pot deturar, panorama de grandesa monstruosa acompanyat pel més caòtic dels sorolls que sense interrupció, hores i més hores, revela les proporcions d'un fenomen tallat en unes dimensions que sobrepassen extraordinàriament la imaginació i la força humanes. I per acabar, la filmació de la darrera erupció del Krakatoa, sobrevinguda darrerament. El cràter submarí llença la lava que munta en una columna d'aigua a unes altures vertiginoses. La columna d'aigua i de foc, la massa negra de les substàncies ígnies, elevant-se per damunt les aigües planes de l'immens Pacífic, és l'espectacle que termina aquesta cinta sorprenent. I podem dir-ho. Una cosa és estar informat d'aquestes catàstrofes per la lectura, i altra cosa és, si no assistir-hi personalment, veure-les mitjançant l'objectiu cinematogràfic. Heus aquí un espectacle altament instructiu.

I ara, a les antípodes d'aquest espectacle! La natura recorreguda d'extrem a extrem. Després d'aquestes manifestacions hostils que ens inclinen al més negre abatiment, res no pot meravellar-nos més que aquest minut de cinema del gràfic Paramount que es projecta aquesta setmana al Coliseum i en el qual, per mitjà dels vidres d'augment i de l'alentit, hom ha filmat la cristallització del gel en figures geomètriques d'una elegància que sobrepassa la imaginació més fèrtil. Es admirable, no de veure aquestes figures que tots ja coneixíem, sinó d'assistir a llur generació, gràcies al cinema, que ens ofereix així una lliçó que els nostres pares no podien ni sospitar.

En veure aquestes coses hom no pot menys de plànyer-se amargament que no s'hagi constituït encara un museu cinematogràfic, on quedessin dipositats aquests fragments de cinema, que, ben classificats, constituirien un material pedagògic de primera classe. Ara, obeint al ritme comercial de l'explotació dels films, aquestes incomparables realitzacions segueixen la sort comuna de tants metres imbècils: l'oblit i la pèrdua irreparable.

Venint de semblants espectacles, no serà sorprenent que el film *Entre l'espasa i la paret,* que vàrem anar a veure perquè era de Marion Guérin, no ens trobi avui gaire conformistes. No negarem els valors de la realització, que, a desgrat d'un exotisme marroquí encartonat, s'acusen evidents en alguns fragments de la pellícula. També reconeixem amb satisfacció la bella tasca, dificilíssima, de Charles Laughton, però el film és per demés convencional i fals. I que consti que el tema d'un marit que hom no sap bé si la gelosia el fa boig, o bé si és la bogeria que el torna gelós i que, sigui com sigui, turmenta la seva dona, és un tema que mereixia un tractament millor. Original en principi, el veiem degenerar tot seguit cap als tòpics més explotats en la producció americana i entremig de decorats la pobresa dels quals tracta de dissimular una fosca quasi permanent.

No voldríem acabar sense felicitar la nova empresa del cinema Actualidades per l'encert que significa la setmana Walt Disney que ha organitzat. MIRADOR, amb l'article del nostre col·laborador Rafael Tasis, subratlla avui l'alt valor d'aquesta obra incomparable. També ens cal assenyalar l'aparició en les nostres pantalles de la darrera revelació amb caràcter sensacional del cinema: l'actriu Katharine Hepburn, de la qual ens hem d'ocupar a la primera ocasió que tinguem.

JOSEP PALAU

ESMENA. — Els nostres lectors devien ferla mentalment en llegir en el nostre article anterior, parlant de l'heroïna femenina de *Justicia divina,* el nom de Margaret O'Sullavan en lloc de Maureen O'Sullivan.

«Entre l'espasa i la paret»

PANORAMA

Elstree i Hollywood

L'Acadèmia d'Arts i Ciències cinematogràfiques, dels Estats Units, ha publicat la llista dels llorejats amb els premis anuals. *La vida privada d'Enric VIII* hi és citada dos cops: per la qualitat general de la producció, i pel treball superb de Charles Laughton. Els americans reconeixen obertament, doncs, que els millors films europeus estan en un peu d'igualtat amb els seus. Lazare Meerson, l'escenògraf d'*A nous la liberté,* era fins ara l'únic europeu premiat per l'esmentada Acadèmia.

De «L'Home invisible» a «La Vamp invisible»

Després de l'èxit, tant a Amèrica com a Europa, del film tret de la fantàstica novella de Wells, hom diu si tindrem una sèrie de films interpretats per actors invisibles, seguint així aquella habitud cinematogràfica d'explotar fins a l'exhauriment els temes que han donat bon resultat.

Un dels primers films d'aquests serà realitzat per Sternberg, el qual a hores d'ara ja hi treballa. Es tracta de *La Vamp invisible,* l'estrella del qual serà — naturalment — Marlene Dietrich.

—Serà el paper més bell de la meva carrera — ha dit l'actriu —. Fins ara, només era que una dona. He intentat de provar el contrari vestint-me d'home, però ningú no m'ha pres seriosament. D'ara endavant no seré home ni dona. M'assemblaré als àngels que es mouen graciosament en l'èter...

Es diu que Marlene tindrà en aquest film el paper d'una deesa que, a l'estil de les de la mitologia, baixa a la terra a fer-se estimar d'un mortal. Apareixerà primerament tota nua — és a dir, perfectament invisible —, després es posarà unes mitges negres, uns minúsculs pantalons, celles artificials i roig de llavis, coses que permetran de revelar la seva presència en la gran escena d'amor que interpretarà amb el seu partenari.

Cinema amateur

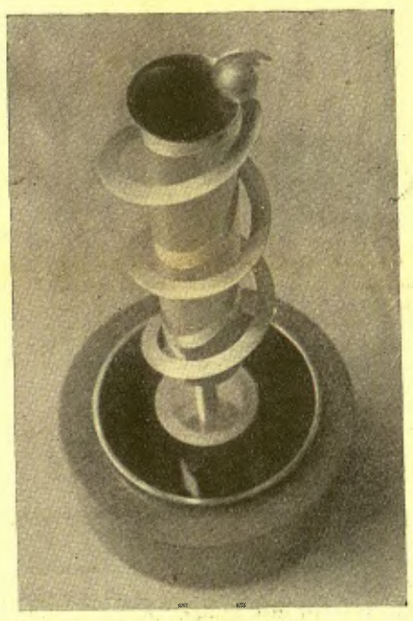

Copa, projecte de Manuel Capdevila, premi de l'Associació de Cinema amateur per al millor film del concurs

UNA NECESSITAT URGENT

El cinema per a infants

No fa pas gaires setmanes, els diaris duien la notícia que una comissió de pares havia estat a protestar davant de les autoritats per la confecció totalment inadequada del programa d'unes preteses sessions infantils de cinema. Demanaven també la intervenció del govern de la Generalitat — concretament, del departament de Cultura — en aquest afer prou important, i sembla que els fou promesa l'actuació immediata del Comitè de Cinema.

Això planteja abans que tot la qüestió prèvia de si cal o no dur els infants al cinema. Com que això té un costat d'higiene i un altre de psicologia, i ni l'un ni l'altre no estan a l'abast del meu profà criteri, cal esperar que Jeroni Moragues, per exemple, en la seva triple qualitat de pediatra, psicòleg i devot del film, podrà informar perfectament el Comitè del Cinema sobre la conveniència d'organitzar o estimular l'organització de sessions especials per als infants, amb programes ben fets i d'una durada mínima. El que caldria també, i que m'estranya que fins ara no hagi estat fet, és reglamentar l'entrada en els cinemes dels infants, suplint, si cal, la manca de criteri dels pares, i sobretot, cal prohibir rodonament l'assistència als espectacles cinematogràfics de tantes criaturetes de menys de cinc anys i àdhuc de bolquers que tan sovint es veuen en els locals populars. No parlo pas per l'egoisme de l'espectador que sent interrompuda l'audició per un plor desesperat: al contrari, quan ploren estic satisfet, perquè almenys considero que l'infant es revenja de la imperdonable acció dels pares. Però és lamentable veure, a les nits, criatures que dormen en braços de llur mare, en una butaca de cinema, entre fum de cigars i tuf de carn humana, o que, despertes, miren amb uns ulls meravellats i plens d'esverament aquelles escenes monstruoses i incomprensibles, i senten aquelles veus que han d'omplir de malsons llurs nits.

Jo prou comprenc que moltes mares no es resignen a perdre llur ració d'espectacle cinematogràfic, l'únic que es poden permetre, i que tampoc no volen deixar sol a casa un infant de pocs mesos. Pobres criatures, però, que llurs pares no saben fer per elles el mínim sacrifici d'estar-se d'anar al cinema de tant en tant!

Deixant a part, però, aquests casos extrems, que una reglamentació lògica sens dubte evitarà, cal preguntar-se moltes vegades, davant l'espectacle que ofereixen les pantalles de tots els cinemes, àdhuc prescindint de consideracions higièniques i morals, i només des del punt de vista de la impressió que pot exercir damunt la psicologia infantil, tan sensible, si no caldria establir un procediment que permetés, sense excessives pudibundeses, però amb un criteri sà i segur, advertir als espectadors si els films que es projecten són o no aptes per a infants. Ara mateix, assistim a una passa d'arguments sobre parts i avorts, amb tesi i discussions. Podeu tenir les idees clares sobre la instrucció que s'ha de donar als infants respecte a aquests temes, però no podeu menys de sentir un malestar molt acusat quan veieu els ulls admirats d'un nen que, al costat vostre, segueix les imatges incomprensibles i els mots clínics. Igualment pot discutir-se la conveniència de fer veure a les criatures les pellícules amb excessos espectaculars de passió, amb enfits de petons i exhibicions d'epidermis, que, de passada, els avorreixen extraordinàriament. O bé els films de *gangsters,* més perillosos perquè tenen un dinamisme i un interès que els fa apassionants per als infants, i en canvi enclouen un fons morbós que molt sovint pot deixar pòsits de violència criminal en l'esperit d'aquests espectadors indefensos.

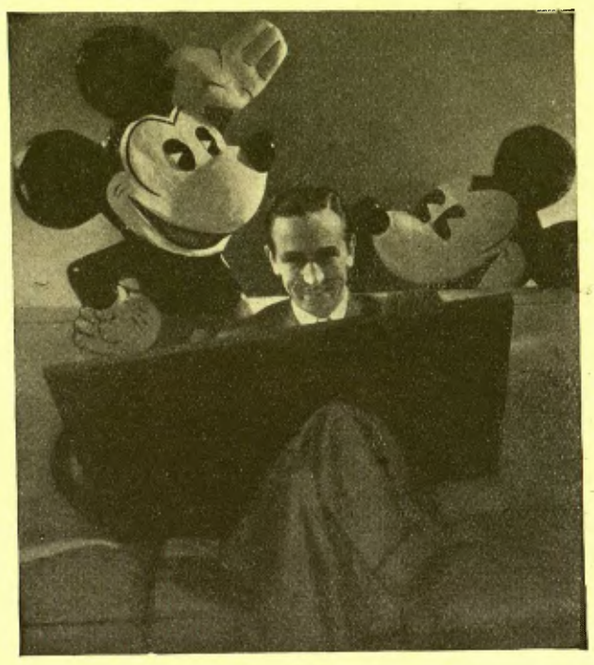

Walt Disney i les seves criatures

Una indicació que pogués evitar als infants aquestes excitacions innecessàries o aquests espectacles impropis enclouria obligadament, però, la confecció de programes adequats precisament per als auditoris infantils, i permetria de valoritzar espectacles màgics com les *Simfonies* en colors de Walt Disney, que ara són un motiu de recança per als pares, que, tot gaudint amb l'encís meravellós d'aquella poesia visual, pensen amb el goig extraordinari que trobarien llurs fills en aquell plat suculent que supera tots els contes de fades que encisaven llur imaginació. Però si a continuació d'*Els Infants al Bosc,* de *La Nit de Nadal* o dels *Ocells a la Primavera,* us donen un *Felip Derblay* o *El primer dret d'un fill,* posem per cas, no podeu pas pensar a donar als vostres fills, com a torna dels deu minuts d'encís de l'obra de Disney, l'hora llarga de petons enganxadissos o de temes de clínica.

La idea, posada en pràctica pel cinema Actualidades, que dóna aquesta setmana i en dos programes diferents, compostos exclusivament de films de Walt Disney, les vuit *Silly Symphonies* en colors i vuit de les millors que aquest artista genial ha produït en negre, ultra servir per a controlar la popularitat de les obres de Disney a Barcelona, donarà satisfacció a aquests pares escrupolosos.

Això no priva, però, de seguir essent una necessitat urgent la resolució del problema del cinema per a infants, i d'esperar que, una vegada a la vida, el famós Comitè que actua a la Generalitat farà, en envestir aquesta qüestió, una obra positiva i d'un profit autèntic.

RAFAEL TASIS I MARCA

ELS ARTISTES ASSOCIATS
presentaran aviat al
CATALUNYA

Producció de **Samuel Goldwyn**

Era el pobre escriptor
o l'altívol aristòcrata?
Ni les dones que l'estimaven podien respondre a aquesta pregunta

Una gran creació de
RONALD COLMAN
en un doble paper difícil i complex
que l'acredita d'actor consumat

Direcció de **Richard Wallace**
Film dels **Artistes Associats**

AVIAT AL **KURSAAL**

amb **Madge Evans, Frank Morgan** i **Harry Langdon**
Un film humorístic i sentimental que ofereix la novetat del **diàleg ritmat.** - Direcció de **Lewis Milestone**
Film dels **ARTISTES ASSOCIATS**

COLISEUM

EL ACTOR MAS GRANDE DE TODOS LOS TIEMPOS

El fons del mar i la immensitat del desert com marc del més interessant dels idil·lis

DIRECTOR:
MARION GUERIN

Tabú Club
Rambla Catalunya, 24 :: Telèf. 12603
Avui, començament de la setmana andalusa
Quadro Flamenc de
MIQUEL BORRULL
JULIA BORRULL - LA TANGUERA
NIÑA DE CÀDIZ - VIRUTAS
D'una a quatre matinada

TIVOLI

Avui i cada dia
el programa més interessant de la temporada

FOX

A la pantalla:

A l'escena:
Actuacions personals de
CATERINA BARCENA

EL TEATRE

TEATRE AMATEUR

«L'Inspector», de Gògol

A desgrat de totes les raons i malgrat tots els principis que ens han fet parlar en favor dels professionals, ens veiem constrets a dir que, d'un quant temps ençà, si alguna cosa de bo ens ha estat oferta des de dalt d'un escenari, ha estat per obra d'elements amateurs.

Ara li ha tocat el torn al Junior F. C., que ens ha donat, el passat dilluns, al local de l'Orfeó Sarrianenc, una representació de *L'Inspector,* de Nicolai Gògol, en la traducció que en féu Carles Riba. Aquesta entitat, que anualment dóna una representació bé d'òpera, bé de comèdia, arreplega els seus actors i actrius no precisament entre allò que en podem dir aficionats crònics, sinó entre persones que munten a les taules d'una manera completament ocasional i gairebé només en aquestes avinenteses, mogudes, més que per les ganes de *fer teatre,* per les de passar i fer passar als seus amics unes hores agradables d'una manera espiritual i intelligent, que no és pas una aspiració gens menyspreable.

Els elements del Junior F. C. que interpretaren «L'Inspector»

El Junior F. C., en anys anteriors, ens havia donat diferentes representacions ben exemplars d'òpera i comèdia, triada cada obra amb un gust molt segur, revelador d'una cultura molt extensa i una curiositat molt ben orientada, i amb un perfecte coneixement de les possibilitats de l'elenc per a interpretar-la, d'acord amb el caràcter del qual era escollida, sense apetits transcendentalistes, però amb un afinat sentit de la qualitat i de la mesura.

Per això, quan s'han embrancat en l'òpera, els membres del Junior F. C. han donat un bon rendiment en *Il Barbiere* i en el *Tsar Saltan,* i quan s'han posat a fer teatre han fugit de les esgarrifances de la tragèdia i s'han decantat cap al gènere còmic i satíric.

L'Inspector de Gògol és una de les peces satíriques més importants del teatre mundial, i hem de donar les gràcies a aquests actors improvisats del Junior F. C. per haver-nos-la ofert, amb la seva presentació acurada — sense ésser res d'extraordinari— i la seva interpretació excellent. Alguna objecció hi podria ésser feta, tanmateix. I no seria la menor la que fes referència a les supressions a què ha estat sotmès el llibre. Si tenim en compte, però, que l'obra consta de cinc actes i que, amb les supressions i tot, el públic sortia del teatre a tres quarts de dues, aquestes supressions seran, en certa manera, poc o molt justificades, encara que, per a nosaltres, mai lloables ni plausibles.

L'eliminació, per exemple, de la pintoresca i sorollosa escena dels comerciants visitant Chlestakov, com la de les dues dones que la segueix, i d'altres escenes i incidents, encara que alleugereix la representació, no creiem que hagi estat feta sense una certa recança. Es un conjunt tan únic el que ofereix aquesta obra, hi és tot tan ben lligat, tan ben repartit, tan ben compensat, que la tria d'una o altra escena — totes d'igual excellència — ha d'ésser una feina plena de perplexitat i angúnies. La que ha estat feta per a aquesta representació, ens ha estat dit i ho hem pogut comprovar en la nostra feina d'espectadors, ha estat regida per la disponibilitat d'elements amb què es comptava per a la interpretació dels innombrables papers de què consta l'obra. Aquest criteri — admesa la necessitat de l'escurçament —, és mil vegades més racional que qualsevol d'ordre estètic o literari, que hauria estat impossible de seguir, puix hauria hagut d'acabar amb la renúncia a tota supressió, per petita que fos. La *palla* és totalment inexistent en *L'Inspector.*

La interpretació que ha estat donada a l'obra pels amateurs del Junior F. C. ha pecat de lenta. Les reaccions, dites i respostes dels personatges moltes vegades eren mancades d'aquella promptitud i vivacitat que requereix el to de la comèdia. Fora d'aquestes ocasions, cada intèrpret respon bé a la seva comesa. A remarcar, però, la bellíssima manera amb què executà la seva Pilar Pizà, plena d'entrenament i gràcia fent de muller del batlle, com la seva tímida i esborradissa filla fou ben interpretada per Carme Coromines. Dels altres, Joan Serrahima, de batlle, molt ajustat i molt bé en les seves imprecacions finals, com Ernest Sant en el paper d'Ossip, criat de Chlestakov. Quant als restants, cada u dins els seus, ben ajustats i compenetrats amb l'acció. Hem de remarcar, però, la deliciosa parella que fan Paco Detrell i Ignasi Agustí dels inseparables Piotr Ivànovitx Bòbtxinski i Piotr Ivànovitx Dòbtxinski.

En aplaudir la tasca del Junior F. C. en aquestes representacions teatrals, hem de lamentar que no ens les doni més sovint. Un cop cada any, en veritat, és ben poca cosa. En actuar amb més freqüència els seus elements guanyarien molt més en el seu treball, i nosaltres en poder veure representar coses que s'ho valguin d'una manera idònia i digna.

Aquesta representació ha servit, també, per a demostrar que el llenguatge correcte i ben policiat que emprà Carles Riba en la seva traducció no fa gens de nosa en l'escenari. Es tan llisquent i flexible per a l'elocució com per a la lectura i s'adapta a tots els jocs d'humor sense cap violència, perquè — gràcies a Déu! — la dignitat literària no és pas enemiga de l'expressió de cap mena de sentiments.

JOAN CORTES

Teatre de la Rússia Blanca

La Rússia Blanca no comença a tenir una dramatúrgia nacional fins l'any 1920, arran de l'*alliberació* de Minks, la capital, per l'exèrcit bolxevista. La Rússia imperialista i, posteriorment, els polonesos, hi havien realitzat una bàrbara política d'assimilació que va paralitzar la cultura autòctona i va deixar reduït l'idioma propi a la modesta categoria d'un dialecte de pagesos. La incorporació d'aquest país a la Unió Soviètica, li va retornar la seva personalitat nacional i hi va encoratjar la renaixença literària.

El primer teatre rus-blanc fou creat l'any 1920 sota els auspicis del Comissariat d'Instrucció Pública, i poc temps més tard se'n fundà un altre — també amb caràcter oficial — i començaren a funcionar diversos teatres de la joventut obrera, es formaren conjunts escènics ambulants, companyies d'òpera i orquestres.

A desgrat de l'assimilació tsarista i de la rigorosa censura exercida damunt les obres teatrals durant el llarg període imperial, Geòrgia comptava amb un teatre propi els orígens del qual es remunten al segle XII. El primer teatre soviètic — fundat amb el nom de Mardjanov, un dels més importants *régisseurs* de la Unió —, a manca d'obres actuals, es va dedicar a actualitzar el repertori georgià clàssic, amb un encert acreditat per l'èxit popular assolit. Contràriament, el segon — teatre Rustavelli —, dirigit per un artista del talent d'Akhmeteli, va realitzar des del primer moment una tasca purament soviètica, dirigida a un públic inèdit, format d'obrers, de pagesos, de joves comunistes, d'estudiants de les facultats proletàries i de soldats revolucionaris. El propi Akhmeteli ens ha dit quina era la finalitat perseguida: «Mostrar l'home nou, palesar la seva fèrria voluntat per un esdevenidor millor de la humanitat.»

Al poc temps d'haver ressuscitat aquest teatre nacional, s'havien revelat ja dos dramaturgs importants, que assoliren un triomf sorollós a Moscú: Kobets, autor de *Guta,* i Kudrin, autor d'*Entre dues tempestes.* En els seus inicis, ja es va veure clar que el teatre rus-blanc abordava el problema de l'art nacional, no pas remarcant els detalls de l'exotisme del passat, ans bé estudiant la classe obrera georgiana d'avui.

Calgué començar — diu Akhmeteli — per transformar el repertori per tal d'ajustar-lo als dogmes de la «revolució cultural socialista».

Resolt el problema d'infondre a la massa l'esperit marxista-leninista, va caldre resoldre el problema d'assimilar el ritme dinàmic de la revolució, car «la nostra convicció és que les escenes en les quals intervé la multitud no es poden realitzar més que mitjançant aquest ritme». D'aquesta manera ha estat possible donar la sensació de «la individualitat de la massa» en obres com *Anzor, Lamara, La ciutat dels vents,* etc. En altres obres han estat emprats els dialectes de la gent de muntanya i determinats procediments del folklore nacional.

El teatre georgià ha revolucionat d'una manera radical l'art de la decoració. Ha bandejat sistemàticament el decorat purament pictòric — únic emprat, encara, a les nostres escenes — i s'ha decidit pels muntatges lluminosos i sonors.

El teatre Rustaveli fou classificat a l'Olimpíada com un dels millors teatres soviètics. El veredicte del jurat el considerava «un fet excepcionalment sorprenent i important dins la cultura teatral del món».

ARTUR PERUCHO

DANSA

Emma Maleres

El pare d'Emma Maleres — manàger incansable, tan ric en un gran sentit del bluf i de la publicitat com en una gran obstinació — m'ha anat tantes vegades al darrera perquè parlés de la seva filla a MIRADOR, i algun setmanari satíric ha anunciat tantes vegades aquest article, que a l'últim m'he decidit a escriure'l. Val a dir que no ho podia fer abans. La petita Maleres només donava sessions privades. Però ara que ha donat la primera sessió pública — diumenge passat al Poliorama — m'apresso a dedicar-li l'article tan sollicitat com anunciat.

Emma Maleres

Confesso que aquest treball em fa més por que goig. No l'enceto sense temença. Es molt delicat parlar d'aquesta noia. Cal fer-ho amb un gran sentit de la responsabilitat. Emma Maleres només té catorze anys. Això vol dir que encara no està formada ni físicament ni espiritualment. A més, només té quatre anys d'estudi. Això vol dir que encara en necessita quatre més per a estar ben preparada i poder actuar en públic. Tot el que ara fa, doncs, ha d'ésser fatalment embrionari, embastat, insinuat. El seu treball, per tant, no pot ésser comentat com el d'una ballarina feta. Es molt delicat parlar d'aquesta noia. L'elogi incondicional podria ésser-li funest. Podria fer-li creure que és genial i que ja no ha d'estudiar més. Com funesta podria ésser la rebentada cruel. Aquesta podria desmoralitzar, no ella, sinó els seus pares, que potser contrariarien la seva vocació. Es molt delicat parlar d'aquesta noia. Cal provar d'endevinar les seves condicions naturals, de descobrir les seves possibilitats. Cal assenyalar els seus defectes tècnics, per tal que els corregeixi com més aviat millor. Es el que tractarem de fer.

Emma Maleres és molt aplicada. En possessió d'una gran força de voluntat, es sotmet a una ruda disciplina, i no es cansa d'estudiar. A més, té un gran entusiasme, una gran fe. Una afició immensa. Una vocació incolltorçable. Necessita la dansa com el pa que menja. Amb aquest bagatge es pot anar molt lluny. Es va a tot arreu. Ara bé: la Maleres, té ànima de ballarina? Té temperament? Té do? No afirmem ni neguem. Tot el que ha fet al Poliorama no ens ho ha deixat pas entreveure. Hi ha els nervis, és clar. I el *trac.* I aquesta noia és tan joveneta...

Cal reconèixer que Emma Maleres és ambiciosa. En un sol programa ens ha ofert diverses mostres de danses clàssiques, de caràcter i espanyoles. Cultivant la dansa clàssica és quan ens ha semblat més fluixa. Té una noció molt vaga, desordenada, de la dansa d'escola. Coneix molts passos, però els fa malament. No té *ballon.* Es a dir que no sap, com les grans ballarines, saltar, botar, elevar-se i descendir amb la mateixa elasticitat d'una pilota. Desconeix també l'*enfora,* el principi essencial de la coreografia clàssica, que dóna a la dansarina una gran diversitat de direccions, i li permet d'orientar-se lliurement en l'espai. La Maleres no està mai collocada *enfora.* Oblida també que no tan sols es balla amb els peus i les cames, sinó també amb els braços, i que ha d'existir una estreta correspondència entre cames i peus i els braços. Si coneix les cinc posicions dels braços, no se'n serveix. Ens ha ofert una *Mort del cigne* frívola i riallera, mal compresa, amb unes puntes torturades i uns braços i unes mans tan inexpressius com el rostre. Però d'aquest ensenyament deficient ella no en té cap culpa. La Pauleta ja té tants anys, pobrissona.

La Maleres ens han plagut més en les danses de caràcter. Tot el que fa és més aprofitable. Com és sabut, la dansa de caràcter és una deformació dels passos d'escola amb fins expressius. Una barreja de dansa i de pantomina. Més que insignificant en la *Barcarola* d'Offenbach i en la *Dansa de les nines* de Turina, ens ha donat una *Dansa àrabe* de Txaikowski satisfactòria, amb un gran sentit del ritme i amb una certa energia.

Les danses espanyoles de la Maleres ens semblen les més acceptables. Toca més que bé les castanyoles. Aquestes, tocades per ella, no es limiten a marcar mecànicament el ritme, sinó que són riques en diversitat de timbres i matisacions. Malgrat emprar un vocabulari coreogràfic de varietés, a base de *destaques* i passeigs, i malgrat utilitzar un vestuari també de varietés, dóna als balls espanyols una certa sobrietat, una certa dignitat.

Córdoba d'Albéniz, molt lligat i ballat amb molta desimboltura, i *Cádiz* també d'Albéniz, molt sobri, són els dos balls espanyols que treu millor, precisament perquè s'hi pot lluir amb les castanyoles. *Zambra* d'Albéniz, amb uns *desplantes* sense nervi, la *Danza del molinero,* del *Sombrero de tres picos* de Falla — aquesta *farruca,* com el *zapateado,* és un pas essencialment masculí, amb el qual només es poden atrevir les grans ballarines, com l'Argentina, i dansant el qual una noia de catorze anys fracassarà sempre —, i la *Dansa del foc,* d'*El amor brujo,* que revela una incomprensió total, són, al nostre entendre, les danses espanyoles que Emma Maleres balla més mediocrement.

Creiem que s'han precipitat a presentar en públic Emma Maleres. Els que l'aconsellen no ho podien fer pitjor. Es una nena i l'obliguen a ballar coses de dona, per a reeixir les quals una ballarina bregada ha de vèncer una pila de dificultats. I amb una ambició ingènua i una audàcia inoperant li fan dansar coses com el *Cigne* i *El amor brujo,* quan el record de la Pavlova i de l'Argentina és encara viu a la memòria de tothom. Sessions íntimes com ha fet fins ara... Molt bé. Això és el que li convé. Es un entrenament indispensable. Però encara és massa aviat per a donar sessions públiques. Estudiar, estudiar força. I que la Maleres canvii de mestres. Joan Magrinyà per a la dansa clàssica, Coronas per al ball espanyol. Aquests són els dos únics mestres competents que tenim.

SEBASTIÀ GASCH

CAPITOL

Demà divendres

ESTRENA

La més gran producció de la més gran parella còmico-dramàtica

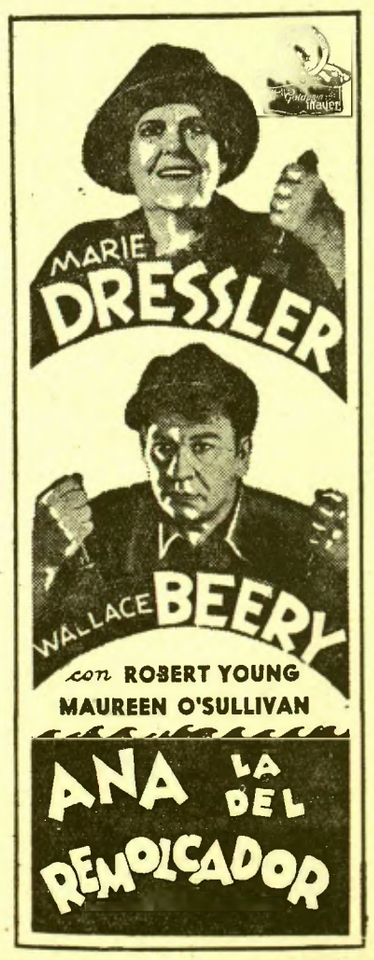

Saló Catalunya

Un èxit grandiós

EL ASNO DE BURIDAN

Una comèdia per riure una hora

per

René Lefèvre i Mona Goya

SELECCIONS FILMÓFONO

Espectacle permanent de 3 tarda a 1 matinada

Butaca: 1 pesseta

Curiositats Mundials

Interessants reportatges Fox Movietone.

La Gran Opera

Divertit dibuix sonor Terrytoon

Noticiari Fox Sonor

(NOTICIES D'ESPANYA)

Aplicació de la llei de vagabunds a Espanya. Concurs nacional militar a Madrid. Una excursió escolar anglesa a Barcelona. Homenatge dels exploradors d'Espanya a Anglaterra, i altres.

Noticiari Fox Sonor

(INTERNACIONAL). Nous aspectes de l'afer Stavisky. Gran Premi automobilístic de Mònaco. Festival aeri a Berlín. Festes del dia de Pasqua a Roma, i altres.

KRAKATOA

Documental Fox en espanyol. La història d'un volcà que en un dia destruí una illa de cinc milles.

SUPER FILM presenta

Avui estrena al

Fantásio

FEMINA PASSEIG DE GRÀCIA, 23 TELÉFON 13352

CADA DIA

Francisquita

Primera Producció Nacional de IBERICA FILMS, S. A.

LES LLETRES

EN LA MORT D'UN GRAN POETA

Salvatore Di Giacomo

La setmana passada moria a Nàpols Salvatore Di Giacomo, el gentil cantor de l'ànima napolitana.

Quina fosca tristesa ens ha causat aquesta notícia! La desaparició de l'amic i del mestre ens fa tornar a la memòria els temps feliços de la primera joventut, quan voltàvem a l'entorn de Don Salvatore, periodista, novellista, poeta i historiador, en aquell Nàpols distribuïdor de serenes joies i que tants encisos enclou per al que sap compendre'l i estimar-lo.

Salvatore Di Giacomo

Salvatore Di Giacomo sabia estimar i sentir el seu Nàpols. Cada recó, cada pedra, el cel i la mar parlaven a la seva ànima i la seva fantasia repetia en versos magnífics el que les coses li havien dit en secret. Posilipo, Sorrento, el Vesuvi, tot el golf, les nits llunars li eren un encantament, i si caminava al llarg de la platja, en comunió amb el silenci i l'infinit, l'ànima se li esbravava en un cant ple de gràcia:

Quanno spunta la luna a Marechiare
pure li pisci cantano d'ammore
. . . . . .
A Marechiare ce sta 'na fenesta...

i tota la resta que fa més de mig segle es canta en tot el món amb les notes melodioses de Tosti.

Es diu que ell, que amava les coses naturals, sofria de veure en aquests darrers temps com pentinaven, afaitaven i simetritzaven el seu golf.

* * *

Salvatore Di Giacomo nasqué a Nàpols el 12 de maig de 1860. Els seus pares, Francesco Saverio i Patrizia Bongiorno, l'encarrilaren pels estudis de medicina, i ell feia a mal temps bona cara. Trobava fàcilment consolacions. Bastava que el vespre sortís a passejar sota el cel napolità, bastava que mirés els ulls d'una noia bonica, o es deturés a observar la quitxalla i els desarrapats, i tot seguit vivia en un altre món, en un món en què tot li suggeria poesies. Però quan anava a l'Institut anatòmic, semblava un condemnat camí del patíbul. «Amb les mans a les butxaques — escriu —, el cigar humitejat als llavis, patint horriblement pel calçat massa estret, pujava aquell calvari dels meus divuit anys.» Un incident li féu abandonar els estudis començats. Un dia, al moment que Di Giacomo entrava a l'atri, un bidell tombà un paner ple de restes humanes; l'espectacle el va fer fugir, horroritzat, i des d'aleshores Nàpols tingué un metge menys, però Itàlia un poeta més.

Abandonada la carrera, es dedicà al periodisme, collaborant en els més grans diaris del temps, i adquirí aviat prestigi per la seva vàlua.

La seva producció ha estat diversa i abundant, tant com poeta, novellista, contista, comediògraf, que com crític i historiador. A més a més de diversos estudis històrico-musicals, Di Giacomo reuní en un volum les seves poesies, i en 1907 publicà en dos volums les *Novelle napoletane,* dos volums de teatre contenint *O'Voto, Assunta Spina* i el *Mese mariano,* així com llibres d'història anecdòtica dels costums, en els quals no manquen pàgines líriques com en la *Cronaca del teatro di San Carlino.* Era un apassionat i erudit estudiós del setcents napolità i fundà i dirigí una collecció setcentista.

En 1923 fou nomenat senador ensems que Ugo Ojetti, però el Senat, perquè era pobre, no sancionà el seu nomenament, cas més únic que rar. Ugo Ojetti, que reunia en canvi les condicions econòmiques desitjades, fou convalidat. Però el gran crític, per solidaritat amb Di Giacomo, renuncià a l'escó senatorial, afirmant que no acceptava d'ésser membre d'un organisme tancat als intellectuals pobres.

Salvatore Di Giacomo fou nomenat en 1929 acadèmic d'Itàlia. Contràriament al que ha escrit algun diari estranger, no ha estat mai feixista, ni ha figurat en les organitzacions del feixisme. Ha acceptat, però, els honors oficials, considerant que els hi concedia el govern del seu país, i no el dictador. Entre els moltíssims honors de tots els països, recordem les no gaire corrents Palmes d'Or de la República Francesa.

* * *

La mort ha volgut ésser generosa amb Salvatore Di Giacomo i l'ha arrabassat en el seu tranquil refugi napolità, amb el fulgor superb del sol i del mar de la seva dolcíssima terra encara en els ulls. Era una generositat deguda al cantor apassionat i gentil en recompensa del martiri sofert en els anys de sobrevivència a tot un món regional desaparegut, del qual volgué i sabé ésser l'intèrpret més puixantment expressiu i suggestiu. Al voltant del taüt del poeta s'han trobat units en comunió espiritual tots els meridionals de la Península Itàlica.

Al seu turment profundament humà, al seu amor apassionat per la serena beutat de la vida, Salvatore Di Giacomo deu si ha estat i romandrà l'intèrpret més típic, més característic i més representatiu de l'esperit del migjorn d'Itàlia. Les seves cançons, els seus sonets, passaran, com ell somiava, a través de totes les generacions de la seva regió per molts segles.

T'allicuorde campammo. A poco a poco
cennere fredde avimm' addeventà.
Ma sempre sott'a cennere lo fuoco
d'e trempe belle s'annascunnerrà.

Tot és poesia en ell. Els seus estudis històrics són contes i comèdies que ell ha posat en acció, perquè del document ha sabut treure'n la vida i escampar-la i definir-la en una sèrie nombosa de personatges, que perquè pertanyen al passat, i són recercats més enllà de la mort que els ha reduït a pobres cendres, són evocats amb una dilecció afectuosa, tornats a la llum com per aconsolar-los del gran buit en què es troben. Di Giacomo havia deplorat que massa sovint les recensions històriques fossin privades «de tota aquella gràcia de la qual de vegades necessiten».

* * *

Les poesies perfectes que Salvatore Di Giacomo ha deixat són moltes, i d'elles es pot dir certament que no passaran.

Di Giacomo fou líric, pintoresc, tràgic. Considerava la vida en la seva integritat, la vida com corre cada dia, amb les seves alegries i els seus dolors i les seves misèries. Es troba en tota la seva obra una malenconia dolçament garfidora i resignada, un sentit fatalístic, però sense caure mai en estèrils recriminacions.

Amb la desaparició de Salvatore Di Giacomo es clou a Itàlia una època de la poesia que raja del cor, apassionada, alada, lliure; avui que ja no es canten més el cel o la mar o les belles criatures, sinó punyals i violències. Tot ha canviat, *tutto more e tutto passa.*

El genial poeta ha mort en l'estació de l'any que tant ha amat i tant ha cantat:

Ascite! Ascite!
e miezz'a st'erba fresca, a st'aria allera,
pazziate, vasateve, redite!
E cantate, cantate. E' primmavera!

ATHOS NOVELLIS

Qualsevol llibre a qualsevol preu
MAGATZEMS GASSÓ
FIVELLER (abans Fernando), 42

OBRA NOVA DE GRAN EXIT
L'OREIG AL DESERT
NOVEL·LA
PER
MIQUEL LLOR
Preu: 5 pessetes
Administració i venda:
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics
Correus: Apartat 190 BARCELONA Telèfon 73013
Teleg.: "Carburos" Mallorca, 232
CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA
PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

EL PRIMER DIARI EN CATALA

"Diari Català" (1879-1881)

L'eficàcia del moviment renaixentista arrenca de la seva complexitat; per això, totes les manifestacions literàries de llengua catalana tenen cada una la seva vàlua. Per damunt de la rutina, una sensibilitat nacional furgava pel retrobament de la nostra personalitat literària. Heus ací el mèrit dels primers escriptors de la Renaixença.

Entre els múltiples aspectes d'aquest moviment, cap, en els seus inicis, no influí tant com els periòdics. Els periòdics van tenir la virtut de la popularitat. La gent avesada a llegir i escriure en castellà, desentrebaltiren llur ànima amb les fulles periòdiques que, des de *Lo Pare Arcàngel* (1841), fins a *Lo Borinot* (1879), passant per *Un Tros de Paper, Lo Gay Saber, La Tomasa* i moltes altres publicacions, culminen amb l'aparició del primer diari escrit en català: *Diari Català* (1879).

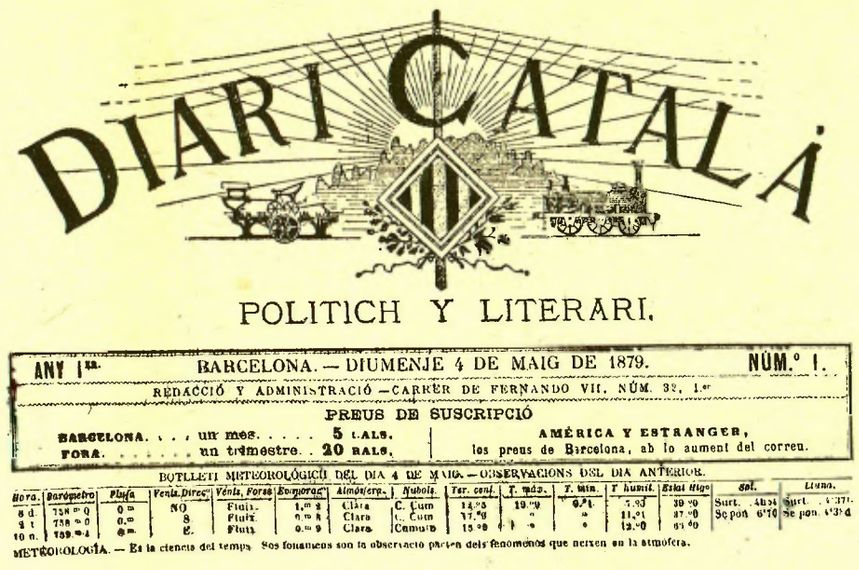

Capçalera del primer número

El *Diari Català* surt per primera vegada el dia 4 de maig de 1879. Té vuit pàgines i el dirigeix Valentí Almirall. Els redactors i collaboradors són: L. Pons, Feliu i Codina, A. Gallard, P. Ravetllat, R. Quintana, E. Canibell, P. Lacases, C. Roure, F. Soler, A. Ravetllat, D. Calvet, E. Vilanova, A. Guimerà, J. M. Bartrina i M. Lasarte. L'article de presentació, l'estil del qual fa endevinar Valentí Almirall, diu que a la Renaixença li manca l'instrument més eficaç del temps modern: la premsa diària. Demana l'ajut de tots els catalans per poder seguir la noble iniciativa començada, perquè el *Diari Català «no sols serà escrit en català sinó que parlarà tan català com sàpiga i no sols parlarà tan català com sàpiga sinó que procurarà pensar i obrar a la catalana».*

La seva característica principal fou el catalanisme. En la història d'aquest moviment, el primer diari de casa nostra hi té un paper predominant. El *Diari Català* és el portantveu d'unes reivindicacions polítiques, un bon tros imprecises, però tanmateix inspirades en una ànsia patriòtica que era el llevat de la consciència nacional. Tot el catalanisme protestatari sembla dibuixar-s'hi ja. En el número 22, diu: *«Avui tota la nostra activitat consisteix en deixar-nos explotar per Espanya i ésser la caixa d'estalvis de Madrid.»* No pot superar la lluita religiosa i en aquest caire és ben bé una publicació marcada amb tots els prejudicis de l'època. En el número 50, en recollir el rumor que una societat estrangera volia comprar la muntanya de Montserrat, diu: *«En nom de la Pàtria i de la Fe, sagrats lemes del nostre renaixement, cridem a tots els fills de la terra per protestar-ne. Montserrat és el cor, l'honra, la història gloriosa de Catalunya. Mai cap català deixarà arrencar-se aquests sagrats lemes.»* Però dotze dies més tard, en torna-ne a parlar, el seu anticlericalisme l'obsessiona, perd l'equanimitat i clama: *«Molt greu ens sabria que Montserrat passés a mans estrangeres, però ens estimem més això que no pas quedés d'exclusiva propietat dels frares o de qualsevol que dependgui de Roma. Pels frares no existeixen les belleses naturals, sinó sols la verge negra i mal feta que veneren.»*

El seu catalanisme, cada vegada més intens i conscient, fou causa de suspensions. La primera, el 25 de juliol de 1879. Durant vint-i-cinc dies sortí *Lo Tibidabo,* diari no polític. L'any següent, del 30 de juliol al 28 d'agost, en el seu lloc aparegué *La Veu de Catalunya.* El 14 d'octubre de 1880 tornà a sofrir una altra suspensió governativa i durant quaranta-cinc dies sortí *Lo Catalanista.*

El *Diari Català,* a més d'assenyalar una gloriosa fita de la renaixença lingüística, marca els primers passos decisius de la renaixença política. Valentí Almirall, cada vegada més separat de la política espanyola, és, en aquell moment, el veritable valor de la Renaixença en aquest caire. Llegint el primer diari català, encara que Almirall, a la guisa d'alguns autors d'aleshores, empri el terme «provincialisme» per assenyalar el moviment nacional, més tard regionalisme, hom s'adona de la inquietud inspiradora d'aquella publicació i endevina una ànsia, cada vegada més precisa, d'allunyar-se del concepte del federalisme espanyol per agafar tot el sabor d'una cosa nostra, catalana.

Després de la primera suspensió, 19 d'agost de 1879, en rependre les seves tasques, demana la unificació de la llengua catalana al marge de prevencions i d'escoles. En el número 200, del 14 de desembre de 1879, inicia una sèrie d'articles sobre catalanisme signats per «L'Amic de cada festa». Hom endevina de seguida Valentí Almirall. En aquests articles es troba la primera consciència catalanista i una fe inconeguda encara. Diu, parlant de la situació d'Austria-Hongria, problema d'actualitat aleshores: *«Un dia ens fixarem en la situació creada a Austria-Hongria i ens donarem compte que Catalunya pot ésser l'Hongria d'Espanya.»*

El fet, però, de més transcendència d'aquest diari és la celebració del Primer Congrés Catalanista, que organitza la redacció amb la finalitat de crear a Barcelona un gran centre catalanista. El dia 12 de setembre de 1880 (número 441), publica les bases del Congrés, on sols hi haurà catalanistes sense restriccions de cap mena. En la primera llista d'inscrits, que publica el dia 19, s'hi troben els noms d'Angel Guimerà, Conrad Roure, Feliu i Codina, Maluquer i Viladot, Pere Aldavert, Esteve Sunyol, Pella i Forgas, Emili Vilanova, Ribot i Serra, Arús i Arderiu, Domènec i Montaner i molts altres. En els números successius va donant compte dels inscrits. S'hi troben tots els catalanistes de l'època, des de Martí i Julià a Ferran Agulló, passant per J. Ramon i Vidales, Vallès i Ribot i altres federals. El nombre total dels inscrits és de mil dos-cents cinquanta (9 d'octubre de 1880). El mateix dia, un nombre de congressistes recomanen una candidatura que anomenen «no separatista» formada pels senyors següents: president, Valentí Almirall; vicepresidents, Frederic Soler, R. Arabia i Solanes; secretaris, Maluquer i Viladot, Emili Vilanova, Arús i Arderiu i Narcís Campmany. El dia 9 d'octubre de 1880 tingué lloc en el Saló de Cent la sessió inaugural, presidida per Valentí Almirall i actuant de secretari J. Maluquer i Viladot. El mateix dia havia tingut lloc la vista d'una denúncia contra un article d'aquest diari que parlava del Congrés Catalanista, el resultat de la qual fou una suspensió de quaranta-cinc dies. El motiu és el de sempre: *«el catalanismo va contra la unidad de la patria y los catalanes no quieren ser castellanos».* En la ressenya de la sessió segona, la qual té lloc en el Teatro Español, Almirall, ànima de tot aquell moviment, diu aquestes paraules decisives, orientades en un nobles esperit patriòtic i que influiran tota una generació: «Jo, que figuro en un partit polític militant i que he lluitat durant els millors temps de la meva joventut per fer triomfar les meves idees, he de confessar que les he deixat totes a la porta del Congrés i en aquest lloc patriòtic y que influiran tota una generació: tants que es desvetllen per la nostra terra, dels que desitgen la millora i el progrés de Catalunya.»

El *Diari Català,* a més a més, fa una campanya intensíssima per l'ús del català a les corporacions públiques Es Pella i Forgas el que ho proposa a l'Ateneu Barcelonès. La consciència nacional és però imprecisa i Pella és l'únic que vota a favor d'aquesta proposició. Inicia la creació d'una Acadèmia de Llengua Catalana; el número que correspon al 17 de desembre de 1880 en publica les bases i el dia primer de gener de 1881 es constiueix definitivament. Són acadèmics: Rubió, Bofarull, Aguiló, Serraclara, Guimerà, Soler, Verdaguer, Milà i altres. En el *Diari Català* es troba tota una època de renaixença política. La fundació de la Joventut Federalista, presidida per Martí i Julià; la protesta contra el projecte d'unificació de legislacions civils, que Espanya intenta portar a cap l'any 1880. Aquest projecte fou immediatament protestat pel *Diari Català,* on consten les ressenyes del Congrés Català de Jurisconsults que es celebrà a Barcelona pel febrer de 1881. Almirall féu, des del diari, una campanya intensíssima a favor del Dret català. Entre els partidaris de la unificació hi havia Sol i Ortega, Mascaró, Guerra i altres. En la defensa del nostre Dret es distingiren Valentí Almirall i Vallès i Ribot.

Quan l'any 1881, Pi i Margall realitza el seu viatge de propaganda federal per Catalunya, el *Diari Català,* entusiasta del federalisme, recull totes les manifestacions de simpatia que arreu desvetlla la figura venerable de Pi i Margall. Sempre, però, s'endevina una discrepància entre Almirall i Pi. Almirall escrivia des del diari: «Nosaltres podem ésser catalanistes mentre que el senyor Pi i Margall pot ésser sols regionalista». Amb un entusiasme infantil i alhora desmesurat, recull i comenta aquestes paraules de Pi pronunciades en el Círcol Eqüestre el 21 de maig de 1881: «Feia trenta-tres anys que no havia estat a Barcelona. Mai no l'he oblidat, ni podria fer-ho encara que visqués trenta-tres segles.»

Les campanyes del *Diari Català* cristallitzaren en 1882, amb la fundació del Centre Català, primer nucli polític del catalanisme, i en plegar, el dia 30 de juny de 1881, després d'haver-se'n publicat sis-cents norantados números, ratifica el seu programa, creu en Catalunya i espera el dia de les reivindicacions.

J. M. MIQUEL I VERGES

VARIETATS

En què s'assemblen una novel·la i una maleta

«Sobre l'art de la novella, no tinc gran cosa a dir-vos que es pugui dir en pocs segons, sinó que aquesta forma de literatura em sembla monstruosa des de diferents punts de vista; però per aquesta raó mateixa té segura la vida per molt de temps. M'explicaré. Analitzeu una novella, no importa quina. Hi trobareu tota mena de coses, coses molt velles, d'altra banda. Caps de diàleg, caps de poesia descriptiva (en prosa, cosa que ajuda a la confusió), caps d'assaigs filosòfics (és allò que se'n diu allargassaments i us aconsello que els salteu: s'acaba trobant la història en un recó de pàgina, i no és tan ensopit); àdhuc del vell monòleg de la tragèdia clàssica es serveixen els novellistes d'avui, però en diuen monòleg interior. En una paraula, la novella ha nascut de la confusió dels gèneres. De mica en mica s'ha convertit en una cosa com aquelles maletes que es tornen a obrir deu vegades quan ja són plenes a punt de rebentar, per a ficar-hi encara això i allò que estava a punt d'ésser oblidat, i acaben, al cap d'uns quants viatges, per perdre tota mena de forma, però duren i duren. La novella és una maleta que ha viatjat molt; ja no s'assembla al que era abans, però, creieu-me, el cuiro encara és molt bo.»

Aquesta singular comparació — i no pas inexacta ni exagerada, cal reconèixer-ho — és obra de Julien Green, i fou pronunciada per ràdio des de l'emissora de Radio-Paris encara no fa dues setmanes, en ocasió d'un interviu davant del micròfon que Frédéric Lefèvre féu a Julien Green sobre la seva darrera novella *Le Visionnaire.*

L'incopsable Gide

Fragment d'un interviu concedit a un redactor de *Comœdia,* de París, per André Gide, autor de *Voyage au Congo* i *Retour au Tchad* i comunista teòric més que no pas militant i practicant:

«—No, no és pel país que m'agradaria tornar al Tchad, sinó pels negres. Veure els negres, estudiar llur vida, llurs costums... Sempre la meva curiositat, què voleu fer-hi?... I no veure més blancs...

»Un curt silenci. Un cigarret aixafat contra una copa.

»—Els blancs sempre tenen alguna cosa a demanar-vos. No passa dia que no em demanin el meu nom per a figurar al peu de qualsevol manifest. Fa poc temps, me'l demanen per a un manifest antihitlerià. A volta de correu, refuso. A volta de correu em diuen que ja és massa tard, que el meu nom ja està imprès... No ho trobeu escandalós? Aquest dret de mirada sobre la jurisdicció del veí, sota quin títol se l'atorguen? Hom protesta contra una sentència, hom s'alça contra un procediment arbitrari. Amb quin dret? Això és un costum recent, i molt singular. Jo refuso gairebé sempre el meu nom. Atorgar-lo a tot, no és fer inflació? Es desmonetitza, perd valor... Refuso el meu nom, però no refuso d'actuar, quan puc. Així, vaig anar amb Malraux a Berlín, a protestar contra la sort de Dimitroff, absolt i retingut a la presó. Es cert que hi havia, en aquest cas, una gestió a fer, una injustícia a reparar...»

Després, Gide ha precisat en una carta que ell no volia firmar el manifest, però que segueix essent antifeixista, sinó que no vol figurar; i que el «dret de mirada sobre la jurisdicció del veí» és un costum nou que el sorprèn, però per admirar-lo, ja que gràcies a ell comença a dominar la idea d'una justícia internacional sobre la d'una justícia d'interès local. «Si preferia no inscriure'm en el Comitè antihitlerià — acaba —, era per a poder obrar més eficaçment. Per una raó semblant no m'he inscrit al partit comunista. La «unió lliure» m'ha semblat, ara i ben sovint, preferible al matrimoni.»

FIGURINS
Modes d'Estiu
1934
Llibreria Francesa
RAMBLA DEL CENTRE, 8 i 10
Sucursal: PASSEIG DE GRÀCIA, 87
BARCELONA

El sastre de la joventut
SANITJAS
BAIX DE SANT PERE, 50
TELÈFON 25658
BARCELONA

LES ARTS I ELS ARTISTES

Exposicions de pintura

Porcar

A Porcar li ha tocat l'hora anual d'abandonar Castelló de la Plana per a venir a installar-se amb el seu bagatge artístic a la sala de La Pinacoteca. Aquesta habitud, immancable, serveix per a presentar el pintor en el seu aspecte d'home i d'artista.

Nens i paisatges. Aquest és el resum del pintor, de fa una colla d'anys. Els quadros primers obeeixen a un desig decorativista. Els segons semblen fets per contrapès, per reacció. O els uns o els altres són fruit d'una expansió que reclamen les facultats del pintor castellonenc.

Porcar és un home d'una sensibilitat provada i la distribueix en aquests seus temes estereotipats. Ara bé. La constant activitat abocada sobre el seu ritme no produeix els efectes que sembla que hauria de produir, o sigui un cansament en l'espectador. Any darrera any, Porcar subministra, dintre la tendència, nous aspectes del seu procés. Aquesta vegada són simplement qualitatius. Tant en les composicions com en el paisatge, deixa entreveure una robustesa i una seguretat tals, que cal dir que l'autor assoleix el seu centre. Porcar, exteriorment, fa l'efecte de l'escrutador glacial, de l'home pel qual no existeix emoció. Però la seva obra té una cosa viva que ensenya tot el contrari i fa creure que en ell l'emoció és particular, molt personal, i, amb tot, d'interès absolut.

Una integral placidesa és la pedra angular del paisatge. Enfront d'ell, Porcar hi veu una extensa labor a executar i mena el seu esforç a interpretar l'hora baixa, amb el seu perfum, amb aquella mica d'abandó que s'apodera del món quan l'ombra llarga domina.

En general, la impressió de l'exposició és un aplec de bellesa portada a la seva manera i una evident proclamació de la tècnica de Porcar.

En les teles de paisatge és on arriba a convèncer més, i això ens fa creure que és on el pintor es troba més lliure, amb més possibilitats pel futur. Aquí, deixa arreu una singular atracció que acaba sense excepcions a convenir, per ella mateixa, que hi ha molta qualitat i una formidable tècnica.

A. Vidal-Rolland

El pintor Vidal-Rolland exposa a les Galeries Laietanes una mostra més de la seva traça enorme. Aquest pintor, a través de la facultat esmentada, no ens ha convençut mai. Hem entrat a la sala que ocupen les seves peres i magranes i cireres i animals morts, amb la convicció que l'objectivisme terrible ens repelliria.

Sempre hem entès que la caça per la caça de la qualitat de l'objecte no és un argument ni prou fort ni prou convincent per a la pintura. Tot al més és un simple exercici d'aliatge de substàncies que a la nostra manera de veure pertoca més a un químic que a un pintor.

Vidal-Rolland és una quintaessència d'aquesta especialitat. No cal anar a cercar, en cap moment, en les seves teles, l'emotivitat de la composició, ni l'emanada del mo-

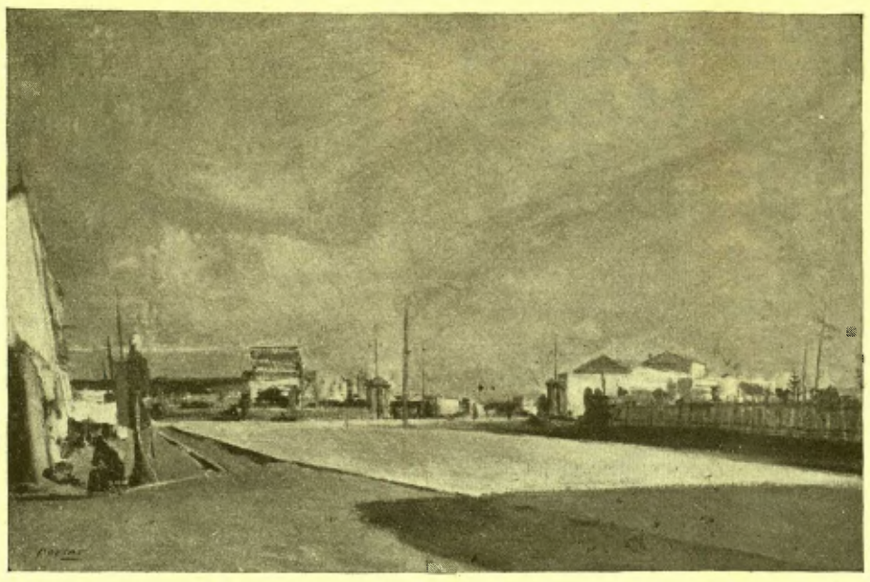

Porcar — Camí de la Plana

del. El nord de l'expositor de les Laietanes és un desig de dir al pa pa i al vi vi, sense recordar-se d'aquell dogma que reclama la intromissió de l'esperit en tot contingent pictòric.

De Vidal-Rolland no cal esmentar cap tela. Totes surten del mateix punt de partida i indefectiblement totes van a parar al mateix final. Només evoquen una tènue admiració pel que es refereix a la pràctica d'allò que quan va sol té tan poc valor i que s'anomena traça.

M. Camps Vicens

A les mateixes Galeries, el jove pintor M. Camps Vicens exposa una trentena llarga d'obres, producte d'un viatge pensionat. Manuel Camps és un pintor d'una certa intelligència que ha passat bastant desapercebut en els medis artístics barcelonins. No és que vulguem apuntar cap genialitat, ni que ens meni cap desig de descoberta. Simplement volem fer observar alguna important qualitat de l'esperit de l'artista.

Camps, tenint davant seu el complex argument de la península, s'ha deixat anar bastant sense reaccionar contra el patetisme de moltes localitats visitades, contra la tristesa de molts altres recons, contra la facilitat de fer el cartell de turisme a mercè d'alguna imatge entronitzada a tots els Baedekers del món. No ha sabut imposar la trajectòria de l'artista contra la importància d'un lloc determinat, i així s'ha vist vençut en tots els instants que la seva fantasia s'ha arrossegat empesa per la fantasia del seu model.

On l'espectacle l'ha deixat reposar, com en *Jardí Botànic de Madrid,* Camps s'ha superat i ha realitzat quelcom que ens el presenta com una miqueta més que discret, com un que compta amb possibilitats.

També assenyalaríem les teles 16, 10, 3, i particularment la 14. Reforça la impressió que donem de la seva producció, el fet que tots els quadros executats a casa són d'un major valor que els pastats a fora.

No obstant aquest no falaguer resultat, Camps Vicens compta amb prou temps i prou facultats per a reaccionar de la fallida, i això li ha de permetre centrar-se al lloc que lògicament li pertoca.

ENRIC F. GUAL

La ciutat de la reina de Saba

Fa poc, tots els diaris donaven compte de la descoberta, pel novellista i arqueòleg André Malraux, de les ruïnes de la capital de la reina de Saba. Al que dèiem en aquest mateix lloc fa tres setmanes, que, mancats de tota informació detallada, era ben poc referent al descobriment, podem afegir el que segueix, tret de l'*Egyptian Gazette* d'Alexandria :

L'avió dels exploradors sortí de Djibuti per a onze hores, travessà l'estret de Bab el Mandeb, passà per sobre de l'illa de Perim, seguí la costa del Yemen i sobrevolà Moka i Hodeida.

A Sana, la capital del Yemen, els exploradors trobaren una boira espessa i seguiren cap a Mareb, que alguns consideren ésser la ciutat perduda de Saba, però les ruïnes que hi veieren consistien en dues columnes i un enorme amuntegament de pedres. Els exploradors no volgueren creure que això constituís els únics vestigis de tota una civilització i, cercant més lluny, arribaren a la zona de Jot i de Rub el Khali (el barri buit). Sortint d'una vall volcànica, es quedaren sorpresos de l'espectacle que se'ls oferia als ulls.

Van veure les ruïnes d'una gran ciutat amb enormes construccions i torres de diversos pisos. La ciutat era tan blanca que semblava construïda en marbre. Un mur en ruïnes la volta i s'estén cap a un turó de pedres volcàniques el color negre de les quals fa ressaltar més la blancor del mur. Això devia ésser la ciutat dels vivents. Al costat, segons el costum dels antics, descobriren la ciutat dels morts, on les tombes són arrenglerades, adés grans, adés petites. Devia haver-n'hi de mil cinc-centes a dues mil. Una quarantena d'aquestes tombes, més grans que les altres, devien ésser de personatges importants. Algunes eren negres i brillants, com de pissarra.

Comparant l'extensió d'aquesta ciutat amb la de Sana, pensen que la ciutat perduda, en els temps de la seva esplendor, devia tenir 200,000 habitants.

Els aviadors descendiren fins a uns trescents metres i prengueren fotografies i films. De retorn a Djibuti, havent arribat amb la benzina justa, els desenrotllaren i en deixaren còpies a amics, perquè en cas de desgràcia a llur retorn no es perdessin els documents provatoris del descobriment i de la seva importància.

Mentre volaven baix sobre la ciutat, reberen trets d'uns beduïns. Sembla, per les tendes que veieren, que aquests habiten la ciutat perduda, i també hi ha, prop d'ella, d'altres nuclis de població.

La ciutat novament descoberta es troba, aproximadament, a 150 quilòmetres de Sana i a 10 a l'interior de Rub el Khali, segons les apreciacions de l'aviador, capità Edouard Corniglion-Molinier, el pilot prou conegut.

nom registrat

raspalls per a tots els usos

articles de neteja—objectes per a presents

rambla catalunya, 40

JOAN BUSQUETS

MOBLES, DECORACIÓ, OBJECTES D'ART I DE FANTASIA

Demà, divendres, dia 13

INAUGURACIÓ

Exposicions: **JAUME MERCADÉ, pintures**

Senyora **MIMÍ TRALLERO, pintures i miniatures**

PASSEIG DE GRACIA, 36

1.—Trobant despoblats els cels el bon Déu féu els estels.

2.—I sense que tingués son l'endemà va fer el món

3.—Després de molt rumiar es va seure a descansar.

I es decidí a fer la mar per a poder-hi navegar.

5.—Amb una mica de fang va fer l'home en un instant.

6.—I perquè els homes fossin forts va crear els mitjons Molfort's

CONCURS NACIONAL D'HISTORIETES ORGANITZAT PER MITJONS Molfort's S. A., DE MATARÓ (Barcelona)

1.100 PESSETES

EN PREMIS

Demaneu bases a la casa convocant, a "PUBLI-CLUB" (Rambla Estudis, 12, Barcelona) o en qualsevulga entitat artística de tota Espanya.

MUSICA I RADIO

El "B. B. C. Year Book"

L'anuari de la ràdio anglesa, la British Broadcasting Corporation, constitueix aquest any un gros volum de prop de 500 pàgines, bellament il·lustrat. La riquesa dels departaments d'aquesta poderosa institució, la diversitat amb què sap presentar les seves emissions que s'estenen sobre tots els dominis de la vida, exciten amb just motiu l'enveja.

Precisament en aquests moments en què els problemes de la reorganització de la ràdio a Espanya són tan actuals, aquesta publicació ens mereix tot l'interès, car ens demostra tot el que la ràdio pot representar en la vida d'una nació, si té la sort de trobar el rar conjunt d'una organització excellent i de col·laboradors intel·ligents i a l'altura de la seva missió.

Alec Mc Gill i Gwen Vaughan en «Good evening, everybody» a l'estudi de la B. B. C.

L'administració de la ràdio anglesa no té res a dissimular. No és d'estranyar, doncs, que doni una exposició detallada als seus auditors *De quina manera és invertida la vostra aportació mensual.* A l'igual que en altres països germànics, a la Gran Bretanya tot posseïdor d'un aparell deu pagar cada mes una cotització que li dóna el dret d'escoltar les emissions radiofòniques. Heus ací l'única organització possible i raonable que pot donar a la ràdio tota la importància que es mereix. Heus ací l'únic mitjà que té l'Estat de controlar i d'exercir una influència directa sobre aquest instrument extraordinari de divulgació política i cultural.

L'impost de llicència a la Gran Bretanya és de 10 xílings l'any, que correspon aproximadament entre nosaltres a 19 pessetes, i fou distribuït, l'any 1932, entre el Govern i la Corporació, de la manera següent:

El Govern rebé pels conceptes següents:

	Xílings	Penics
1) Central de l'Estació . .	1	0
2) Hisenda de l'Estat . .	3	5 3/4
3) Impost d'utilitats . . .	—	5
4) Contribució addicional de la B. B. C. per tal de millorar les finances nacionals	—	6 1/4
	5	5
La B. B. C. rep	4	7
	10	0

La quantitat de 4 xílings i 7 penics que li pertoca, es veu augmentada encara amb un xíling i 3 penics pels ingressos que produeixen les publicacions de la Broadcasting. Aquest total de 5.10 xílings és invertit per la B. B. C. en els conceptes següents:

1. Programes (artistes, orquestres, servei d'informació, drets de representació, etcètera)	2.6 1/2
2. Despeses d'entreteniment. .	—.11 1/2
3. Despeses fixes (impostos, assegurances, calefacció, llum, etc.)	—.7 1/4
4. Amortització i renovació . .	—.4 1/2
5. Administració	—.3 1/2
6. Fons de pensió per al personal, etc.	—.1 1/4
7. Formació de capital . . .	—.11 1/2
	5.10

Veiem, doncs, que més de la meitat dels ingressos s'inverteix en el capítol dels programes i no podem estranyar, per tant, que amb uns recursos semblants el programa de la ràdio anglesa és un dels més rics i més acurats. Quan llegim que en agost del 1933 es despatxaren llicències al 13 % de la població, és a dir a prop de cinc milions de persones, podem veure que els ingressos de la ràdio anglesa han arribat a la xifra respectable de prop de 3 milions de lliures l'any (contra un milió i mig l'any 1929). L'estat que hem reproduït més amunt ens ha mostrat en quines proporcions és invertida aquesta suma enorme, que ultrapassa els 114.000,000 de pessetes.

A la Gran Bretanya, a l'igual que a d'altres països, s'exigeix que la ràdio entretingui la gent, que li faci oblidar les misèries de la vida quotidiana. La B. B. C. no s'hi nega pas. I dóna als seus abonats meravelloses sessions d'orquestra de jazz, d'operetes clàssiques i modernes, àdhuc revistes senceres. Però no es limita a això. Com en els temps del segle XVIII en què un príncep Esterhàzy protegia un geni musical com el de Haydn, la B. B. C. es sent obligada a exercir una funció de mecenatge. Avui dia la ràdio britànica s'arrenglera en la primera fila de l'avantguarda musical. La llista de les estrenes radiofòniques comprèn tots els noms il·lustres de la música contemporània, entre els quals hem tingut la satisfacció de trobar el del nostre Robert Gerhard amb les seves *Sis cançons populars catalanes.* La secció dramàtica presenta tot el repertori teatral, de tota mena i de totes les èpoques — els més joves autors anglesos al costat de Galsworthy i de Wallace. No hi ha cap celebritat que la ràdio no hagi invitat a parlar davant del seu micròfon: Kipling, Richard Tauber, Elisabeth Bergner, Chesterton, el príncep de Galles, tots són ben coneguts de cada un dels 5 milions de posseïdors de llicències radiofòniques. El sentit cavallerívol dels anglesos li permet àdhuc d'obrir amplament les seves portes a les discussions polítiques i és així com veiem tranquil·lament asseguts davant del micròfon Miss Lloyd George i Sir Oswald Mosley discutint els problemes del feixisme.

Remarquem encara que el servei regional de la B. B. C. es troba magníficament organitzat d'acord amb les necessitats i els problemes especials de cada regió de l'Imperi.

La lectura d'aquest anuari amb les seves nombroses fotografies i diagrames és alhora un plaer i un fons interessant d'informació.

OTTO MAYER

La vida musical a Barcelona

Després de mesos d'interrupció gairebé completa de la vida musical de la nostra ciutat, ens trobem aquestes setmanes davant d'una superabundància de concerts que gairebé ens posa en la impossibilitat material de registrar totes les impressions musicals sobrevingudes en aquest espai de temps tan curt. El que és més sensible en aquest estat anormal de la nostra organització musical és la desaparició de l'Orquestra Casals durant tota la temporada d'hivern. La represa de la seva activitat ens ha confirmat novament en la nostra creença que aquesta orquestra és un dels suports essencials de tota vida musical a Barcelona. Tot i deixant per a més tard un estudi més extens del repertori de les sis audicions simfòniques de l'Orquestra Pau Casals i del seu il·lustre director i fundador, podem assegurar que tot el conjunt de les obres que seran presentades durant aquest mes comprèn una tria selecta del repertori essencial de la gran música simfònica. Ens satisfà sobretot de trobar-hi, al costat de noms ben coneguts, dels noms dels grans clàssics i romàntics, els dels compositors dels nostres dies: de Strawinsky, de Kodaly, de Milhaud, de Ricard Lamote de Grignon, de Garreta, de Mompou.

L'audició extraordinària amb la qual l'Orquestra Pau Casals obrí la seva temporada de primavera, ens oferí el rar i exquisit present d'un recital de violoncel per Pau Casals. Les expressions banals i convencionals d'admiració i de classificació són ben inadequades per a designar i explicar l'esdeveniment únic d'aquesta sessió. Fou una de les ocasions poc freqüents — i en expressar d'aquesta manera la nostra impressió sobre aquest concert creiem fer-li l'elogi més calorós que es pugui traduir en paraules en parlar del més alt grau de perfecció possible en la música —, fou, dèiem, una de les ocasions en què la realització d'una obra musical correspon exactament a la idea que ens havíem format d'ella. Una coincidència extraordinària de perfecció tècnica, d'entusiasme artístic i d'un esperit adequat produïa aquest efecte meravellós. Hem de confessar que no estem en condicions d'apreciar el valor veritable d'aquesta sisena *suite* de Bach per a violoncel sol en la sala immensa del Palau, esclafada gairebé entre dues obres orquestrals. Aquesta peça sols pot revelar els seus encisos en un quadre íntim. Tanmateix, la intensitat del so, una fraseologia que posava de relleu les més ocultes belleses d'aquesta obra, perduraran per sempre més en la memòria de tots. Segurament el punt culminant de la sessió consistia en l'execució del *Concert per a violoncel i orquestra* de Schumann. Fou en aquest terreny en què es pogué desplegar de la manera més perfecta i més completa la sensibilitat artística del gran violoncel·lista. Fou ací també on poguérem sentir una admiració especial per al mestre Toldrà, que sabé seguir les menors vacil·lacions rítmiques en l'acompanyament orquestral del joc del violoncel, el qual es desenrotllava davant nostre gairebé com una improvisació totalment lliure en la qual, no obstant, cada detall semblava calculat per endavant.

O. M.

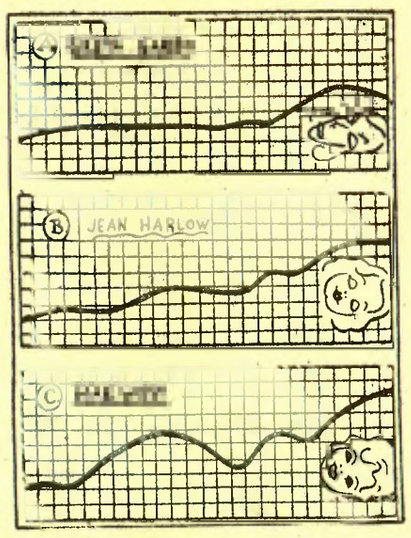

LA BORSA DEL CINEMA
El curs de les estrelles
(*Life*, Nova York)

Mina Krakowsky

Aquesta violinista russa passa actualment una temporada a Barcelona, on ja havia estat presentada a començaments de l'any passat per l'Associació de Música «da Camera». Ha dat també concerts a l'Associació de Música de Reus i a diverses altres Associacions de Catalunya.

Els seus mestres predilectes foren Alexandre Zukowsky, a Rússia: Franz Kreisel i

Hugo Kortshak, a l'Amèrica del Nord, i Georges Enesco, a París.

Als Estats Units hi va anar presentada ja com infant prodigi. Va debutar als onze anys, com a solista, en el concert de Txaikowsky amb l'orquestra de Chicago, i des d'aleshores ha efectuat diverses *tournées* per tota l'Amèrica.

L'any 1926 obtingué el famós i cobejat Premi Nova York en el Concurs de la Federació de Música, al qual concorren els solistes consagrats de tot el món.

Ha recorregut Europa moltes vegades, alternant els seus viatges amb la seva actuació als Estats Units.

L'exímia artista ens parla de la música a Rússia.

—Abans de la revolució — ens diu —, Rússia era un país en el qual l'art musical havia aconseguit un gran desenvolupament. Els Conservatoris de Moscú, San Petersburg i Kiev arribaren a una perfecció i a una intensitat de vida que difícilment hauria pogut superar cap nació.

«Els grans concerts, sempre a càrrec dels més prestigiosos artistes, eren d'una gran magnificència, però, això sí, constituïen quasi un privilegi de l'aristocràcia.

—El poble rus, però, estimava la música?

—La de concerts, no. No podia interessar-li per tal com no la coneixia. El poble, el veritable poble, és a dir, l'obrer, l'humil, el *mujik*, no tingueren mai la possibilitat d'assistir a un concert.

«Per això — ens diu encara — a Rússia la formació d'artistes era cosa dificilíssima, car, reservades les manifestacions musicals a l'aristocràcia, quasi només entre aquesta classe era possible la formació i educació musicals. I ja sabem que no són precisament, enlloc del món, els aristòcrates els que senten vocació d'artista.

«Si ja pels fills del poble era dificilíssim arribar a formar-se una cultura elemental, rudimentària, com podien arribar ni a somiar en procurar-se una cultura artística?

—I en l'actualitat, és intensa la vida musical a Rússia?

—Oh! Ara tot ha canviat — ens diu, resolta —. Penseu que, a desgrat que el poble rus estigui mancat avui encara d'elements per a les necessitats materials, en canvi disposa de tots els mitjans per a instruir-se i educar-se. Avui a totes les escoles reben els infants un ensenyament musical suficient per a compendre l'altíssim valor d'aquest art.

—Després de la revolució, han sorgit a Rússia molts artistes?

—Moltíssims, i alguns excepcionals, com els pianistes Vladimir Horovitz i Alexandre Uninsky, el violoncel·lista Picatigorsky i el violinista Nathan Milstein.

—On heu experimentat les emocions més fondes de la vostra vida d'artista?

—A Itàlia i a Catalunya. Els italians són d'un fort temperament musical, i per tant solen ésser exigents. De Florència recordo amb goig una de les aclamacions més insistents i sorolloses que he rebut, amb el públic unànime. De Catalunya puc evocar també l'emoció que vaig experimentar l'any passat en el concert que amb la col·laboració de la Banda Municipal, sota la direcció del mestre Lamote de Grignon, vaig donar al Palau de Belles Arts.

—I els vostres autors predilectes, quins són?

—Dels clàssics, Bach, Beethoven, Brahms. Entre els moderns predilectes, hi poso Szmanowski.

«Un artista jove — afegeix la senyoreta Mina — no ha de limitar-se a conèixer la música d'un nucli reduït de compositors, sinó que ha de voler estudiar i interpretar tots els grans artistes, estimar tota la bona música sense distinció de països ni de temperaments.

—Quins països estan, al vostre judici, més ben disposats en favor de l'art de la música?

—Itàlia i els Estats Units. Això estranyarà a alguns, però és cert. Als Estats Units hi ha desplegada una gran activitat musical i sobretot una gran devoció per a l'artista.

«Vull afegir, però, que la millor música popular l'he trobada a Rússia i a Espanya. Ací a Catalunya, particularment, teniu en aquest aspecte un veritable tresor que mereixeria una més gran divulgació.

—Encara una pregunta, senyoreta Mina: on s'ha escaigut el fet més interessant de la vostra vida sentimental?

La nostra interlocutora desvia amb un somriure la pregunta potser indiscreta i per fi ens diu:

—L'artista té amb el seu art una vida sentimental que és per al públic, per al món... i té també, naturalment, una altra vida sentimental que se la reserva només per ell...

—Bé, i aquesta vida...

—Aquesta és solament per a mi, sabeu?

I així, somrient sempre, esquiva la nostra pregunta i desvia la conversa per a dir-nos que l'encís i la bellesa de Catalunya i de Mallorca l'han colpit intensament.

I ens fa un elogi sincer del nostre clima, de la nostra mar, de les nostres muntanyes, fins que acaba per dir-nos que pel seu gust es quedaria a Catalunya.

Hem cregut endevinar que aquest desig de l'artista no vingués d'aquella altra vida sentimental de la qual ella ens parlava.

CONXA ESPINALT

JOWETT

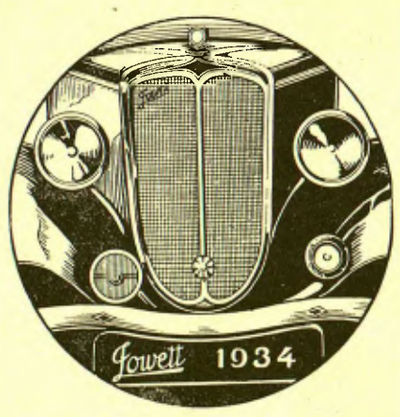

El que tributa menys
6 HP. = 7 lt. 100 K.
Sedan 4 p. molt espaiós
"GARAGE CUBANO"
Corts Catalanes, 517

■ HOTEL SEGUR
CLARIS, 8
SUBHASTA OFICIAL Tots els dies a les 6 tarda
Taxador Oficial - Subhastador Municipal
■ HOTEL SEGUR

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

UNA NOVA AMPLIACIÓ!
EL DIQUE FLOTANTE
ha inaugurat el SEGON PIS de
Avinguda Portal de l'Angel, 9 i Canuda, 45 i 47, una secció de
SASTRERIA A MIDA PER A SENYOR
BON GUST = ALTA QUALITAT
PREUS BAIXOS
Vegeu als nostres aparadors un assortiment de **«cortes»** que cedim a aquest preu de reclam, i sereu client nostre
Com a propaganda d'aquesta secció, durant una setmana establim **un preu especial de 175 pessetes** (vestit a mida) a una gran quantitat de gèneres de la nova col·lecció de Primavera

EXCURSIÓ A
Tarragona, Poblet i Santes Creus
Muntanyes de Prades, Montblanch i Tamarit
en Autocar Pullman
DIES 14 i 15 D'ABRIL
PREU PER PERSONA: 85 PESSETES
VIATGES CATALONIA RAMBLA ESTUDIS, 12 TEL. 24774 BARCELONA

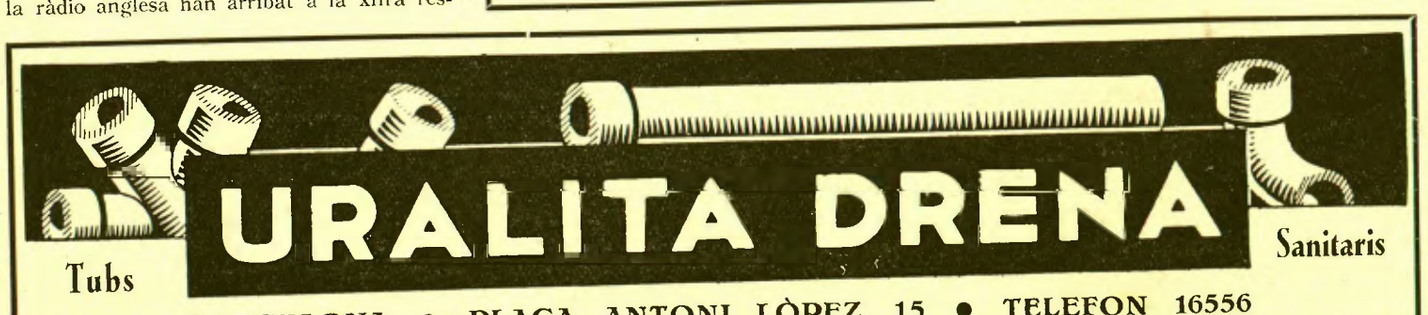

BARCELONA • PLAÇA ANTONI LÒPEZ, 15 • TELEFON 16556

IMPRESOS COSTA
Nou de la Rambla, 45
BARCELONA